

Az Aran Tamas ha-

MIS ES ERETNEC TEVELGESI-
nec es egyeb soc tevelgéseknek mellyec mostā
az elfordult feid eberec közdelárattanac, meg
hamisítási, a derec bent irasbol es a regi bent i-
ras magarázo Doctoroknac irasokbol, a Debre-
tzeni Tanító c altal, ki uolt bēt Andras napiā es
Karaczō Hauanac 1. 11. 12. 13. es 14. napian, az
egeß Keresztyeni gyülekezet elōt, Chri-
stus Vrúc fūletese utan
ēnnyi estendō-
ben.

✠ 1 5 6 1. ✠

E könyuerskenec a uégén tablais uagyon az te-
uelgesekről kiket felirtunc.

Andreas Keresztyen
1677 die 6. Aprilis



*Et non
resistitur
veritati*

Debretzōmbé nyōtatott Anno M. D. LXII.

*M. D. LXII. regere lecta retinere recte docere
et non resistitur veritati*

3
AZ NAGYSÁGOS ENNENGI
Török Iánosnak és Török Herentznek, Kunyad Var-
megyenec örök Ispányának zc. A Christus fentegy-
házának io taplalóinak. És a Debretzoni K. reb-
tyen Atyafiaknak, Istennek kedvet és beke-
seget kéri a Christus Iesus által, és
hűséges szolgálattya-
rianlya.



OH A nem boczatott az Vr Istē
olly nagy kérést az ő Anyafent-
egyházára, hogy őtet ez uilagból 3. Reg 19.
tellyesféguel ki pusztította volna, Esa: 49.
hanem mindenkor adot ualami ki-
czin állast es fekket ez uilagnac
ualamely fegetiben az ő kiczin seregenec, ki az ő sa-
uahoz halgatot: hogy ez földnec finyennis mindénko-
ron legyen ő neki olly serege, kitől meg ismertessék
es diczertessék. 50

Ezt pedig e seregetske, hogy ő fent felsége senki-
re nem bizza, hanem csak egyedől ő maga akaria min-
denben otalmazni es gondgyat uiselni, ebből igaz elég
gé meg tetzic, hogy nem az erős uárasokra es fő hely-
ekre siet be foreitani, hanem az ő Anyafentegyháza-
nak inkább mindenkor pusztá es erőtlén helyeken uagy-
on meg nyugouasa a kegyetlen Satannac es az ő sar-
kány természetű tagjainac előtte. A mint Apoc: 12.
fent Iános Euangelista meg írta ezt monduan. *Et muli-
er fugit in solitudinem ubi habet locum paratum à Deo, et
ibi pascunt eam &c.*

Ose .13.
Deut. 32.
1. Reg. 10.
1. Pet. 5.
2. Pet. 1.

A. 2

Hog pedig



4
Hogy pedig ebben az Istennek sava igaz legyen,
tízt feneiteckelis lattyatoc, mind az egez Magyar
nemzetis iol tudgya, a ti uárástoc es Respublicátoc ez
mostani időben minden hatalmasoknak melly igen la-
boc alat uagyon, es mely igen s meni felől ualo soc in-
segeckel nyomorgattatoc. De uisontac a ki igazan akar
rola iteletet tenni, az öröc életre nező gazdagfagok-
nac melly nagy beusegeuel es erősegeuel aiandekozot
meg benneteket a mennyei Vrasag, meltan es igazan
mondhattya a ti uárástokat Istentől bizonnyal meg ál-
dot uárasnac, es a mennyei tudományban mind az egez
Magyar orsagnac es Erdelysegnec stób soc helyekne
kis uilagosfeto lampasanc lenni.

Itt iollehét beuebben kellene emlekeznem a ti iam-
bot es bölcz lelki pastoritoknak es Iskola Mesteritek-
nec eijel napual ualo nagy munkaiokrol es uigyazással
ualo forgalmatos gond uiselesekrol, ha a testi es iregy
embereknek nyelueket es ragalmazasokat nem kimel-
letnem. De soloc rövid bebeduel czac az minapi Dis-
putaciokrol, kiket Aran Tamas nagy keűlettel alat-
tomba a ti uárástokba be hozot es indeitot uala. Egy e-
lőben meni soc iábor Kerekyeneket haboreitot uala
meg az ő Arrianus teudgesuel es az Isten ellen ualo
egyeb soc eretnekseguel: De ostan uégezetre az Iste-
ni tisteletben ualo ti forgalmatosfagtokual es a ti lelki
Pastoritoknak erős es igaz tudományual melly igen
könnyen meg tere az Istennek hatalmas igazsagara.

Melto azert tinekter mind ezekert az Vr Istent di-
ezernetec, hogy titeket inkab mind feienkent az ő i-
gassaganac es istellégenec illen feretű es taplalo éde-
nyue ualastott

De azt ne aleitfatoc, hogy titeket az Isten immar
ennec utanna

5
ennec utanna effele teuelgesekkel meg nem probalnar
Auag az ördög ki mint az eh oroslan mindēkor test-
na budosic, azon olalkoduan a kit be nyelheffen, hogy
a ti közöttetec ualo Christus iuhait soha többbe meg ne
ostromlaná. Mert őneki akkor uagyon kiultkeppen
effele konkoly hintefre gondgya mikor az hiueket
nyugodalomban es batorfagban lattya.

Mincc okaert arra intlec az Vr Iesus Christusban
benneteket, hogy a meg esmert igazsagban es az igeről
ualo gond uiselesben a mint el indultatoc, igen uigyaz-
zatoc es naponkent öregbedgyetec.

Nem czac titeket intlec pedig, hanē mindenūt a Lel-
ki pastorokatis, hogy az idő ferent ualo iofagon kap-
dosast azoknac hadgyac, a kie ez uilagfiai es oc az élő
Istennec maiorfagara uifellyenec gondot. Mert mi-
kor a Christus es fent Pal effele elől iaro teuelgeseket
es istentelensegeket lattanac az nepec között a kie el-
lé ez kis könyuetsket Melius Peter a ti Piskepcec irta,
bizonnyal azt iteltéc belőle, hogy nagyobb es uesed-
mesb eretneksegec köuetkeznecc utanna. Szűkfeg a-
zert hogy minden kéűfen legyen igaz tudományual
az időuendű teuelgeseknek rontasara. Mert nem czac
az bolond papistackal uagyon minekűnc bainuc, hanē
a poganyoknak hatalmas urasagais közinkbe fallot.
Felec raita, ha uigyazással az Istennec nem esfedezűnc
hogy a mi utannunc ualo időben ollyan nagy uakfag
es rettenetes teuelyges ne fallyon a mi nemzetűnkreis,
mint azokra a nemzetsegekre es helyekre, a hol Chris-
tus Vruc, fēt Ianos Euangelista es fēt Pal taneitottac.

Ezeket e mostani teuelgeseket rend ferent minden
meg seitesuel, im en ki nyomtattam es a mint a ti lelki
pastoritoktul erdemlitec, az ti neuetec alat adtam ki,

A 3 ennec hogy

Math:
13.

Math:
13.

1 Cor: 11.
2 Timot:
3.

hogy enné munka tételében az en folgalatomatis a-
ianlhatnam az ti Ecclesiastoknak. Vegyétéc io
neuen azért es élyetec ezzel az Vrnac
tisteletire. Debretzönben irta
1562. estendőben Febru
ariusnac 14. napian.

Huſar Gal a Cassal
Lelki paſtor.
EXUL.

* *



Az Aran Tamas c= RETNEKSÉGIRE VALO FELELE- tec.

ELSŐ ERETNEKSEG EZ.

AZ Christus nem Isten, hanem ezac Istenec fia es *Mat: 8.*
ember fia, mert az iras sohol nyiluan Istenec né *II. 16. 19*
mondgya, hanem embernecc fianecc mondgya. Az *Ioan: 5. 6.*
tis mondgya hogy külsőb Attyánal, meg holt, Attya- *8. 14.*
tul ramasztatott fel, küldetet pap, közbeiaro, kér At- *Rö: 4. 6.*
tyatul, Attyanac könyörög hogy ne hadgya, meg di- *Act: 2. 3.*
ezoitse. Hát nem Isten, mert ezec Istenhez né illenec.

FELELET MIND EZEKRE.

Az Istenről.



AZ Isten lelki ueghetetlen állat, *Ioan: 4.*
igaz, irgalmas, Szent, minden- *Dent: 6.*
ható, minden ionac teremődie, *Esa: 44.*
életődie, ki egy örök Isten állat- *46.*
tyaban, három személyeben,
Atya, Fiu, Szent Lelec: ki az ő io akarattját mi
hozzanc bűnösökhöz a Christusban ki jelenté,
es Atyanc

es Atyanc léuén iduðzeitè bennünket.

AZ ISTENSEG ALLATTYA rul.

Egy allattya uagyon az Istenec, mind az három semelynec oðtathatlanul, kit Görögül vñanac, Deakul pedig Essencianac hiunac. Ez eg állat, öröcké ualo, lelki, semmitesti ebben nints sem keze, sem teste, laba: hanem az iras emberekre ualo tekentetert, hasonlatosság keppen, bizonyos jegyzesert tulaidoneit Istenec kezert, semet, labat, séket. Ez állat láthatatlan, soha senki nem látta az emberek közü, hanem az öröc életben meg láttyuc.

AZ ISTENSEG EGYENLŐSE gerül.

Ebben ez állatban egyenlőség uagyon. Egy *Ioan: 5.6.* termeszetü, egy állatu, ióságú es hatalmu mind *8. 14. 15.* az három semely: nem különböznec semmi- *17.* ben ez egy ualóságban. Semmit eggyic semely *1. Ioan: 5* nem miuel, nem akar, nem czelekedic a másik- nélkü. Soholt el nem uálhatnac, valahol eggyic semely uagyon, oðolhatatlanul ott uad- nac mind

nac mind eggyüt a többijs. Egy arántakarnac, könyörülne, iduðzeitnec, teremtnec, czele, *Esa: 40.* kednec mindent ez három semely, a men- *41. 42.* nyiböleggyec. Az Istenben minden állat se- *Iere: 23.* rént ualozhatatlanul uagyon: mind ióság, ke- *Psal: 139.* gyelem, igazság, séntség, hatalom es bölczé- *3 Reg: 7.* leg. Az Isten ielen uagyon mindenöt, mī- *8.* den helyen, mindenekben állattyaual, hatalmā- *1. Cor: 3.* ual, helnelkül ualo, mindent be tölt, a mennyec *5.6.* es föld be nem foghattya öröc. Es noha minde- *2. Cor: 6.* nőt ielen uagyon es mindenekben, de semmi *Act: 17.* teremtet állattal nem egy állatu, semmi undoc *18.* állattul meg sem rutul mint igaz a nap fénye.

Noha pedig ez egy Istenec ueghetetlen állattya mindenöt ualóságual ielen uagyon, De azért nem lakic mindenöt, hanem czac az örö- ságában. Az hiuekben kie ualasztottac, sént Lelkénec, ióságinac es Christus érdeménec közléséuel lakic Eph: 1. Gal: 4. Rom: 8.

HOGY AZ ISTEN ALLATTYA ban egy legyen.

Deur. 6. Esa: 44. 45. 1. Cor: 8. Eph: 4. Israel a te *Mat: 6.7* Istened egy, nints ennálamnál töb Vr, töb Isten: *1. Cor: 6* *2. Cor: 3.*

B

Első s utol

Első s utolsóis en uagyoc. Az Credokis így bol-
nac, Hiszec egy Istenben zc. Apocal: 1. Ioan: 5.
14. 17. 1. Ioan: 5. En s az en Atyam eggyec ua-
gynnc. Az három egy állatban

A SZENT HÁROMSÁGRÓL.

Noha egy lelki állatya uagyon az Istennek,
de azért az egy állatban három külömb ualo-
ságban leűd szemelyec uadnac. Noha pedig el-
nem uálhatnac egymastul az egy állatban ez
három szemelyec, de meg ualastatnac. Mert
külömb az Atyanac szemelye, külömb a fiu Iste-
né, s a szent Lélec Istené is külömb. Mint a nap-
nac égen ualo kereksege külömb, az teneis kü-
lömb, s a melegsége is külömb, noha mind egy
nap. Egy az embernek elméie, de külömb eb-
ben az gondolat, külömb az értelem, külömb
az itélet. Egy állatya az iegnec, honac es az
uiznec, de külömb azért ualofagual.

HOGY AZ EGY ISTENSEGBEN három szemely legyen.

Gen: 1. 2. Teremtűnc embert a mikepünk-
re. A szent

re. A szent Háromság, három férfú képében ie-
lenec meg Abrahamnac. 2. Reg: 7. Esa: 9. 11. 35. *Aggei. 2.*
44. 49. 61. Iere: 23. Ose: 1. Ioel: 2. Zac: 9. *Psal: 67.*
16. 45. három szemelyről emlékezie az iras. Az *Esa: 6*
Vrnac (ki az Atya) lelke en raitam: Itt mind
a három szemelyről emlékezie. Mat: 3. 11. 17.
Luc: 2. 3. Mar: 1. 6. három szemely ielenic meg
a Christus keresztségében: az Atya az menyből
bol az fiurol: A szent Lélec a Christus feien ga-
lamb képpben lattatic, a Christus pedig az lor-
dan uize mellett áll. Az Keresztégis Atyanac
Fiunac, szent Leleknek neueben szerezterett.
Ioan: 1. 3. 5. 6. 8. 14. 15. 16. Christus mīd az har-
szemelyt meg neuezi. En el boczatom az uiga-
talo szent Lelket, ki az en Atyamtulbarmazic:
Harman uadnac kic a menyben bizonsagot
tesnec, az Atya, a szolo fiu, a szent Lélec

HOGY E SZEMELYEC MIND egyenlő mltosaguac es hatalmuac.

Ioan: 5. 14. 15. 17. Valamit az Atya miuel az
fiuis azt miueli. Mī az Atya hogy hatottakat tá-
masz, ug a fiuis. En s az en atyā eggyec uagunc:

Ioan: 14. 15. Semmi nints nagyobb, előb, utolsob, auagy küf-
 sebez három személy közt, az egy Isteneg állat-
 tyaban ualo egyenlőségre nezuén. De a személy
 Psal: 22. neccitüre nézuén az embereknek ualo szolgál-
 69. latban, mondatic Christus küssebnec a szolgálai
 Rom: 8. abrazatert az Atyának: mi erettűnc, kiknek se-
 2. Cor: 5. melyét uifeli mint rab, küssebnec mondatic,
 Phil: 2. feregnek, bűnnec, atoknac, bídalomnac. Mert
 Gal: 3. 4. mi átkoztat, bűndsőc, fergec uagyunc Isten e-
 lőre a bűnert 1. Ioan: 5. e három személyec eg-
 gyec, az az, egyenlőc.

A SZEMELYEK RŐL.

A személy acent Haromságban tulaidonság-
 ual meg ualastarot közsülhetetlen, kiuallkep-
 pen léuő ualoság. Noha az egy állatban három
 személy uagyon, de azért azt ne uéllyed hogy
 az Atya, Fiu, bent Lelec személye, ualami re-
 berent ualo rebe uolna az egy Isten állattyana-
 c, Mint hogy a fő, kéz, láb rebe a testnek: hanem
 ugyan oblás nélkül ualo eggyességec uagyon ez
 három személynec az ő egy lelki állattyaban,
 kik a mas uilagon nyíluabban meg értűnc.

Kerde

KERDES.

Ha egyenlőc a személyec, es egy aránt mi-
 uel nec mindent, miért hogy Christus által te-
 remtetie ez uilág, az Isten mindent Christus ál-
 tal miel, Christusban ualast, teremt, élter, bé-
 kéltet, iduőzeit. Hát czac ezkőz a Christus?

FELELET.

Nem olyan ezkőz mint az Aucz kezében a
 feise a ház czinálásban: hanem egyenlő, eg-
 gyűt czelekedő ezkőz. S'inte anni erőuel, ha-
 talomual czelekedic az fiuis, mint az Atya. E-
 zert tulaidonettatic Christusnakis az ualastas,
 teremtes, iduőzeités es fel támasztás, mert egy
 Isten Atyáual.

De Christus által három okért teremt es cze-
 lekedie az Atya. Először: mert uégezése es ta-
 nátsa az Istennek ez, hogy Isten tellyessége,
 az az, minden ereie, io uolta, terméseti Isten-
 nec, Christusban lakiéc: Christusban mint egy
 tikőrbé es mint eg képébé mutatssa meg Isté őma-
 gát, hatalmát, igazságát es irgalmaságát, mert
 Christus Istennek által berént ualo ábrázattya.

B 3 Masodfor

Másodszor, Mert Christus középs és második semely a szent Haromságban: ezac Christus ueheré fel a szolgai ábrázator, nem az Atya sem a szent Lélec. Hát közbeiaro es idűzeitű az testben, ezac Christus lehetett.

Istennec pedig ez uolt tanárta, hogy a ki által teremt, ualast, azon által idűzeitsen. Az idűzés a szolgai ábrázatban ezac a középs semelynec a Christusnac általa lehet: Hát az Istennec Christus által kell mindent miueni.

Harmadszor, mert Christus az Istennec igéie; solo fia, ábrázatya, hatalma, karia ereie, bölcsesége. Hát ez által kellett az Atyának mindent czelekedni. Ebr: 1. Ioan: 1. Eph: 1. 2.

MINT VÁLASZTATNAC MEG
a semelyec es miben különbözne az egy
állatban.

Először állat szerint ualotulaidonságual ualastatnac meg. Mert ezac az Atyához illendű tulaidonság ez. Hogy őrdc idűc elűt, kezdetnelkül szűlyc az fiat az ő állattyából, Istent Istentűl.

Az fia

Az Fiu tulaidonsága ez, hogy őrdktűl fogua Atya állattyából szűlettesec, fia legyen, Atyanac solo fia, állat szerint ualo ábrázatya es bölcsesége.

A szent Lélec tulaidonsága pedig ez, hogy ő az Atyatűl es Fiutűl egyenűkeppen állat szerint, őrdktűl fogua, kezdetnelkül szarmazéc:

Másodszor, emberekre ualo nézue Isten decretoma es rendelése szerint tűstűel külömbözne, a tűstű ualastya meg a semelyeket.

Az Atya tűsti ez, hogy fiában ualastson, meg aldgyon, fia által teremtsen, fia által békeltessen meg es idűzeitsen. Fiat el boczassa, fiat meghalgassa, fel támassza, még dicűditse, mint kűuerűel uele legyen,

A Fiu nac tűsti ez, hogy a szolgai ábrázator a testet fel uégyc, a testben Pap, Mefsias, Kűbeiaro es itűű legyen az ő maga semelyc által, minket meg békeltessen, mindent meg uyerfon mi uelűnc bűn, atoc uelűű aldozat légen, mi uelűnc czerellyű, a miűc ő reas az ő uű mi reac sallyű, prokatorűc legű Atya elűt, minket mint egyesűt szerűsű, otalmazűű, taplallyű, meg tűstűson, mindű ellensűginkűl meg szabadeitson, lelkűnk nec

Eph. 1. 2.

Col: 1. 2.

2. Cor: 5.

Rom: 6.

Ioan: 5. 6.

7. 14.

Rom: 8.

lelkünknek halálából a bűnből sáncst halálából
lis fel támasszon es az örök életre be iktasson.

A bent Lélec rísti ez, hogy meg bentelőne
legyen, mint Christusnac sáfara az Isten ióságit
az Isten tárházából Christusbol oltogassa az
uálastottaknac. Vy fiuer, lelket teremtsen, Is-
tenhez fordeitson es uonnyon, az ő belső isko-
láában taneitson, az Isten aiándékit ossza ne-
künk, vezessen, Istent tiszteltesse mi uelűne.
uigastallyon, bennűnc lakiéc mint Porko-
láb, könyörgeni taneitson, Istennec zalagalé-
gyen bennűnc, az örök életre foglallyon ben-
nűnket, Christus fegyuerében fel öltöztessen,
mint hadnagy mi bennűnc lakozuán oktasson
es erőseitson a hartzra, a testuel, bűnuel es ör-
döguel uiaskottasson minket, meg ölye az ő
émbert es az ő kiúanságit a bűnt, ördögöt a Ch-
ristus áldozattyánac ereiél, es hogy az Isten-
nec igeretit meg peczettelje az mi fiuűnkben,
az Vrnac törvényet fiuűnkbe írja, élő igazsá-
gá tegye bennűnc az Vrnac sáfát, a bent ie-
gyeknec es az Isten igeiénec ereiét es hasznát
az igeretben hit által élette tegye lelkünkben.

Az atya

AZ ATYÁNAC ISTENSEG- RÜK.

Esa: 9. 11. Ichouanac es Elohimnac, Vrnac,
Istennec mondati az Atya. Esa: 35. 40. 41. 49.
61. Az Ichoua lelke uagyon en raitam, az az, az
Atya Isten Lelke, ki természetberént ualo Vres
ISTEN. Psal: 2. 45. 100. En fiā uagy te. Mar: 3.
11. 16. 17. Luc: 1. 3. Mar: 1. Ihon az en berelmes
fiam. 2. Reg: 7. Ichoua, az az, az Atya Isten
mondgya, hogy ő neki az Ichoua, a természet
berént ualo fiu Isten csinál házat. Christus
Ioan: 1. 5. 6. 7. 8. 11. 14. 17. Istennec mondgya az
ő bent Atyát: Ez Atyam az örök élet, hogy té-
ged igaz Istennec esmerienec. Rom: 1. 8. i. Cor:
8. Isten fiát boczátá. Ioan: 3. Vgy bereté Isten,
hogy fiát adá. Eph: 1. 2. Col: 1. Hálát adgyatoc
az Istennec. Az Credokis Istennec mondgya
az Atyát, s a regi Doctorokis.

A FIVNAC ISTENSEGERVÉL.

Gen: 4. Ichouánac neuezi Adam az asszo-
niállat maguát. Meg nyerém, ugymond, az
megígért embert, mely Ichoua, uagy termé-
C berberent

bet berent ualo VR Isten Gen: 3. 17. 32. 48.
 Az Angyal ki az Atyackal bolt, Iehouanac mō-
 datic. Azt mondgya az iras, Sola Isten Abra-
 hamnac. Az Atyáknac az Atya Isten a fiu által
 bolt, s uolt az Isten solo fia. Vrnac s Isten nec
 neuezé őmagát a Christus mikor Iacobual kü-
 hódéc ezt monduán. Ha erős uoltal Isten el-
 len &c. 2. Reg: 7. 1. Paral: 17. 27. Az Iehoua,
 Isten es VR, solo fiu csinál nekem házat. Esa: 7
 9. 11. Ismeg 4. 12. 35. 43. 54. 61. Velunc Iako Isten-
 nec, erős Isten nec, seregec Vránac, idűzeitő
 Iehouanac, Elohimnac, auagy terméset berent
 ualo igaz VRNAC es Isten nec hiuattatic,
 Isten tulaidon neueuel. Iere: 23. 33. Iehouanac
 auag terméset berent ualo Isten nec, mi igas-
 ságunknac mondata a Christus. Exo: 3. 4. Ch-
 ristus őrdöcke ualo Isten nec es VRnac neuezi
 magát Mosésnec. Azt 1. Cor: 10. Act: 7. Szent
 Pal es Szent Istuan Christusnac neuezi hogy uolt
 a ki Moséssel bolt a czipke bokorbol. Osee: 1. 2. 3.
 Iduőzeitem en (Atya Isten) az Iudánac népér,
 az ő Iehoua Vroc es Istenec által, az az, Chris-
 tus által. Psal: 2. 32. 45. 80. 110. Isten Kiralynac ne-
 uezi Christust. A te királságod ő Istē mind őrdök-
 ké ualo

ké ualo, Soph: 3. Az Iehoua Christus el uéuē kár
 hozarodat. Mat: 1. Velunc Iako Istēnec. Mat: 3.
 16. 17. 18. 28. Istē berelmes fianac mōdatic, ki mīd
 uilág uégezetig uelunc lében, Ioan: 1. A solo fiu
 uolt kezdetben, es a solo fiu Isten, az az, Istēnec
 terméset berent ualo fia, egyenlő Atyához. Io:
 5. 6. 8. 10. 11. 14. 15. 17. 20. Isten fianac neuezi
 magát, egy állatunac, termésetűnec, hatalmu-
 nac es igaz Isten nec neuezi Iesust. Szent Pal Rō:
 1. 8. 9. Aldor Isten nec mondgya Christust, ki min-
 dent teremtet es bir. Col: 1. 2. Ebr: 1. Isten nec
 állar berent ualo ábrázattyanac neuezi Christust
 ki által az ISTEN mindent teremtet, Titū: 2.
 Nagy Isten nec neuezi a Christust. 1. Timot 3.
 Isten ielenéc meg a testben 1. Cor: 8. Minekűnc
 egy Istenűc es egy Vrunc uagyon a Christus.
 1. oan: 1. 2. 5. Őrdöcké ualo solo igenec, őrdök é-
 let nec es Isten nec neuezi. Szent Iános a Chris-
 tust. Apo: 1. 2. 21. Első nec es utolsó nac mond-
 gyá Christus őmagát. Az Credobannis azt mō-
 gyuc, hogy Isten a fiu, es Istentől ugy született,
 mint uilagossag uilagossagtul, ezért hívűnc Ie-
 sus Christusban mi Vrunkban, ki fel tamada:

Habenne hisűnc, es ő halottaiból feltámadot,
 tehát bizonyyal Istén. Mert ezec è őc ezac Istén
 illetic: Christusban hisűnc, Christus te-
 remt, fel támaszt, egyenlő Attyához es egy ué-
 le, egy aránt miel minden Istenhez illendő dol-
 got Attyával. Hát terméket berént ualo Isten

MINT SZÜLETET ATTYÁVAL?

Mint Isten Istentől, világosság világosságtól,
 fényesség fényességtől, gondolat esítélet az el-
 mértől: meg mondhatatlan módon, öröktől fog-
 ua, kezdetnélkül. Nem úgy, hogy az Attya előb
 uolt uolna az fiu, hanem egyfésmind kez-
 detnélkül mind öröcké uolt az Attya, a fiu es a
 Szent Lélec.

AZ ARAN TAMAS ELSŐ ELLEN
 uetése:

Hát miért mondgya hogy az ő Attya ná-
 gyob ő nálánál? Ha az ő Attya nagyob, tehát
 nem egyenlő Attyával?

AZ ELLENVETÉSNEC MEG

felel.

Két okon

Két okon mondgya az Attyát nagyobnac ő-
 nálánál. Először, az emberség berént, mert a
 Christus emberségében különb Attyánál, mert
 a test földből lett, teremtet állat, kezdeté uolt,
 szűttől született, Isten formálta, Isten bentele-
 meg, Isten élesztette meg, Isten rebesztette az
 Isten ióságiban, Isten taneitotta, uiselte es bá-
 toreitotta a benuedésben, Isten támasztotta fel
 halottaiból. Nintsis mindenőt a test, ezac egy
 helen uagyon, mert nem uégheterlen: Noha
 egyesült a szolo fiu semélyeuel, de nem ual-
 tozat Istenséggé a test. Vgyan az ő emberségé-
 ben, testben, okos lelekben uagyon mostis az
 ményben, ezac hogy meg diczűlt Act: 1. 3.
 Col: 3. Phil: 3. Ebr: 3. 4. 8.

Masod oka, hogy Iesus ő magát az ő Attyánál
 külsőbbnek mondgya, a szolgai ábrázatért, az az,
 az ő sáfárságának uisítiben, az az, a meniből ő
 ualasztott es boczáttatott követ, a testet fel
 uőtte, áldozo es könyörgő pap, átoc es bűn ué-
 tő áldozat, féreg es mi értűne bídalom: mert mi
 kezesűnc, mi semélyűnket uiseli. Hát miként
 hogy Istennél külsőbb meg angyaloknális s a te-
 teremtet állatoknális, azonkeppen, külsőbbnek,
 rutabbac

C 3

rutabbacká, átkoztrakbacká, fergecké, barmocká,
latrocká, toluaiocká, őrdöngösöcké es hárag-
nac fiaiuá lénc, az első embernek eseti miat.
Igy a menibe Christus a mi semélyünket uiseli,
mint hogy czeréle uelűnc, Isten a mi álnoksá-
ginkat, bűnünket, rutságunkat es terhünket
reá hánnya: a miénkel rut, féreg, emberc bi-
dalma, rutáb minden ferfiunál: bűn atoc a mi-
énkben, mert azt uiseli hátán. Angyaloknál is a-
láb ualonac, toluaioc közzé bamlálatotnac es
őrdöngösnek mi értűnc mondati: külsőb At-
tyánál a mienkuel, az az, miénc az, a miuel külső-
b Attyánál nem dué.

Mat: 1.2.

Mat: 27.

Ioan: 8.9.

MASODIC ELLEN VETES.

Nám azt mondgya hogy ő embernek fia,
semmit nem miuelhet őmagatul, az Atyától kér
mindent, diczségeit, az Atya adot neki éle-
tet, hatalmat es ítéletet. Ioan: 5. 6: Mat: 28. Ioan:
11. 17. Hát külsőb Attyánál es az ő Attyával
nem egyenlő Isten?

BELELET.

Ember fia

Ember fia két okért. Első az ő emberse-
geiert, mert azt Máriatul uőtte fel, es Maranac
fia. Luc. 1.2. Másodformi reanc nézue, mert
mi atyánk fia es a testben ő mi szolgánc es keze-
sűnc. Phil: 2. Ioan: 5. Semmit nem tehet, első-
szó azert, mert egy állatu, természetű, hatalmu
Attyával. Soha semmiben el nem uálhatic,
nem külsőb Attyánál Istenegé szerént. Bezzeg
hát, ha egy Attyával minden Isteni dologban,
semmit őmagatul ollyat nem miuelhet, kit az
Atyais nem mielne. Valamit az Atya miel az őt
a fiuis. Valamit az fiu, azont a Atyais, mert őc
eggyec. Igy szol Christus Ioan: 5. 7. 8. 11. 12. 14.

Nem miel semmit magatul, ugymint Attyá-
nac kőueté. Ha pedig kőuet, Attyától kell füg-
geni a kőuetsegnec tistibé a ki őtet el boczatta.

Touábbá embersége szerentis, az Isteneg ére
iènelkül czac őmagatul semmit nē tehet, sē ta-
neithat, sem czudát nem tehet, sem szenvedhet,
sem könyörgésében nē halgattatic meg az Isten
ség ereie es meltoságanelkül. Hát teuelegnec a-
zoc, kie czac a testet testic közbeiarouá, idű-
zeitdué. Hát semmit nem használhat, semmit
sem tehet őmagatul a test az idűsségben az
Isteneg

Istenség nélkül. Ioan: 5. 6. 2. Cor: 13.

Kér Attyátul, Nem úgy, hogy az ő Istensége búkolódna, vagy hogy a Christus Istensége nem uolna az, a mi az Atyának uagyon. Hanem könyörgés és üésen az ő emberségében ualo tisztiben, nem magának, hanem nekünk. Mi búkolódunk Isten iouainelkül: azért hogy mi prokátorunk, kezesünk és szolgánk, minékünk búkolódó bűnösöknek kér mindent, mit értünk ualoközbejárone. Mint Ioan: 17. En, ugymond, ő értecc áldozom meg magamat és értecc könyörgök. Psal: 63: Eph: 4. Vón a iandekokat a szolo fia Attyátul, azért, hogy embereknek oszrogassa. 2. Cor: 8. 11. 12. Gazdag uala az Iesus, de mi értünk segénnyé lön. 2. Cor: 5. Rom: 8. Kér a szent Lélekis, nem ö magának, hanem nekünk de azért nem külsőb.

Diczdeitelt kér Ioan: 11. 17. az ő emberségében ualo alázatosságért, mert ő mi értünk adartatéc és nyomorodéc meg, és lön féreggéc. Hát az mi terhünköl kér fel magasztalást embersége és tisztiszerént, mi képünkben, hogy minket diczdítsen és emeljen fel az VR az diczségre, kiket a Sátán a bűnuel Isten tör-
uenye alá

uenye alá, átoc alá, pokolra, szidalomságra uet-
tet uala. Mint Eph: 1. Phi: 2. 3. Col: 2. 3. Fel-
madrunc Christussal, meg diczdültünk, az mē-
nyeieken ülünk Christussal. 1. Cor: 15. Rom:
5. 6. Mi feiünk Christus, a mit őtet meg diczdí-
tötté, minket is azonkeppen. Summa. Valamit
kér Iesus Attyátul, mi képünkbe és nekünk kéri.

Adatot hatalom és itelet Christusnak, em-
bersege és tisztiszerént, mert Isten mint ualás-
tot semelybe, Christusba zárta az ő tellyesse-
gét. Christus által akarja meg mutatni Isten
magát minden dolgaiban. Col: 1. Eph: 1. Io: 5.

HARMAD ELLEN VETES.

Tanol Iesus Attyátul, neukedic a tudoman
ban, nem őuc a mire tancit, hanem Attyát. Hát
nem egy Isten az Atyáual?

Ioan: 5.
7. 8.
Luc: 2.

FELELET.

Neukedic, és tanol Christus Attyátul em-
bersége és tisztiszerént, a meniből mi képünk-
ben iáro követ és az ő Attyát magasztlylla.

D

Summa

Somma. A bolgai es rabi ábrázában, mint ember, tanul mi értünk es uésen Attyátul, hog minket taneitson, nekünk adgya az iokat, kiket nekünk kért es uött Attyátul mint io safar.

Touabba néz a Sidokra, kie azt uelic uala, hogy Christus pusztá ember, czac őmagátulból, őmaga tudományát Isten hire es uégezésenkül taneitya. Mintha azt mondaná. Az en tudományom Istené, Istentől uöttem, Istenét taneitom, nem enmagam a mint ti uelitec.

Istensege berent az ő természetiben a menz niben egy Attyaual, nem tanol sem uésen, sem mit sem kér őmaganac Attyátul, hanem inkább ad es taneit mint igaz az Atya, őué a tudoman mint Attyaé, de tistiben es a bolgai abrazában mondgya nem őuenec.

NEGYEDIC.

Meeg az ember nec fia sem tudgya mikor leszen az utolso itelet napia. Hát nem Isten?

F.

Nem

Nem tudgya, Először embersege berént a mi ábrázatunkban es semélyünkben.

Másodszor, Nem tudgya tistí berent, mert nem akaria hogy mi tudgyuc es értsúc. Nem biztác azt Christusra, hogy ő az itelet napiát ki ielentsé embercknéc, mert az Atya el akarta titkolni.

ÖTÖDIC.

Az irás ember nec mondgya es asszoniallat maguánac a Christust. Hát nem Isten?

F.

Ember, de nem pusztá ember, hanem Isten es ember. Olly ember, ki a Christusnac Istenségetől fel uetetet, egy semely nec eggyeslegebē. Ember nec neuézi az emberi testért s mi értünk mert mi atyankfia.

Igy bolnac Augustinus, Ambrosius, Cyrillus, Athanasius.

HATODIC.

D 2

Christust

Christust az Atya Isten támasztotta fel. Hát nem Isten ha az Atya támasztja fel?

F.

A Christus ket okért mondatic fel támasztatni Atyától. Először embersége szerint, mert a test az Istenség erejével támadot fel. 2. Cor: 13. Io: 2: 10. Act: 3. 13. Rom: 6. Col: 2: Eph: 2.

Az után tiéti szerint támasztatott fel mi képünkbe, a meniben mi feiünk, mi fel támadásunk, es ő utanna mijs az Atyától fel támasztatunk egy diczőségre 1. Cor: 15.

De Christus Istensége szerint, ámeniből egy termésű Atyától, binte ugyan támadot es ugy támasztotta fel őmagat, saját erejével, mint az Atya, mert egy hatalma uagyon az Atyától. Ioan: 5. 14. 16. Azert mondgya a Credo, hogy Christus halottaiból támadot fel. Ioan: 2. 10. Törítet el az en testem templomat, es en harmad napon ismég fel támasztom: Hatalmā uagyon fel támasztani testemet. Lásd meg mind ezeket Ioan: 5. 11. Rom: 4. Col: 1. 2.

Az fiu fel támasztja a holtakat Ioan: 5. 1. Cor: 15. 1. Thef: 4.

Is meg

Is meg 1. Cor: 1. Ioan: 11. Christus őmagat fel támadásnac, az az, fel támasztó hatalmas Isten-nec mondgya. Rom: 14. Christus fel támadá es meg élede.

HETEDIC ELLEN VETES.

Ez paranczolatot en Atyámtul uerttem. Atyának hálát ad, erőt kér. Hát nem Isten?

F.

Christus embersége szerint uőtre a paranczolatot es erőt. Az után tiéti szerint mint kővet es kezes, mi reánk nézue. Mert a kőuernec atul kel függeni es annac kell bauer bolni, a ki őtet el boczattya. Hát ezzel nem külsőb a Christus az ő Atyánál.

NYOLTZADIC.

Az Atyát ő Istenénec mondgya: Hát nem Isten.

F.

D 3

Először

Először Istenségének bűletese berént mondgya Istenének. Mert Isten Istentől a Christus Attyától bűlettetett. Az után emberségében ualo tísti berént mondgya az ő Attyát Istenének, a menibe mi Vranc es mi Istenűnc az Attya, Christusis ő Istenének mondgya az Istét mert az Isten küldötte a Christust, Isten követe es bögáia.

KILENTZEDIC

Az Iesus Christust ferfiunac mondgya, közbeiaro embernek es meg holtac. Hát né Isten?

F.

Ferfiunac mondatic. Először az emberi természetert. Az után mert az ő ferfiui idejében benuedet es Abrahánac maguánac mondatic.

Mikor az irás a Christus czelekedetiről szól, azokban a dolgokbā, a mellyec Istenhez illenec, akkor Istennek mondgya. Mikor pedig olly czelekedetről szól a ki emberségéhez illic, akkor gakran embernek mondgya. De miként hogy mikor Istennek mondgya a Christust, akkor az embersége

berséget ki nem rekeszi. Azonkeppen mikor embernek mondgya a Christust, az Istenséget sem rekeszi ki.

Neha pedig az emberséghez illendő czelekedetec az Istenségnek tulaidoneittatnac: Istenséghez illendő czelekedetekis uisontac az emberségnek tulaidoneittatnac. Mint, Isten meg ielent, idrt, benuedet, meg holt a testben. Ezec az emberség tulaidoni Christus Istenségének adattatnac, a két természetnek egbemelybe ualo eggesüléséiert. Ismeg az embernek fia a meniből idrt alá, es otfen a menybē s ez földön nis uagyon, Isten fia, es mindenec ő általa lettec, Egēld Vraságban uagyon Attyával. Ezec Istenséghez illenec, de az emberségnek azért tulaidoneittatnac, mert a két természet egy bemely a Christusbā. E két természet őbue né elégült az egbemelybē mīt az uiz az borral, eggic a másic természet né uátozor. Ez Christusbā nemel czelekedetec közönségesec, tudni illic, azoc, kic mind a két természethez illenec, az az, ualamely czelekedetec Christusnac tístire néznec, azoc Christusnac mind két természetit illic. Mint az meg uáltas, babadeitas, iduőzeités, közbeiaras.

bejárás, taneitás, kenetett Kiralyság, Attyánac engedni, küldetni Attyátul, kérni, esedezni áldozni öröcké ualo Lélec es Istenség éreiéuel. Mind két természetit illetic ezec, noha az Istenség nec nagyob, több es hatalmasb ereie es munkaiá uagyon ezekben mint mindenhao és uégheretlen Istennec, kiben az Istenség nec tellyesleges minden éreie es iósága, es Istennec minden Christusban lakot állat berént Col: 1. 2. Az emberseg ereie a Christus tistiben Istentől uőterőuel es ióságuat munkálot, mint teremtet uéges es gyarlo emberi természet. Ioan: 1. 5. 6. 2. Cor: 13. Rom: 1. 6. Col: 1.

Hát két czekedet kell meg gondolni a Christusban? Kettőt. Elsőt a két külömb természet, az Istenség nec es az emberség nec természet. Ezekis, eggyic a másik természetec adatic az egy személyben ualo eggyeslegert, es a személyhez illendő néuel adatic eggyic természetec tulaidonsága a másiknac, nem a természetec meg uálastrot ueuéuel. Mint, azt mondgyuc, Az Isten iőt el, Isten benuedet, megholt. Nem mondgyuc azt, hogy az Istenség holt meg es benuedet. Mert az Isten nev, semélt iller, Istent es

tent es embert az egy személyben. De az Istenség nev, Istennec természetit iegyzi. Így Istensége berént, nem illic Christushoz a benuedés, es meghalás. Mert az Istenség nem bándor, nem lirt, egy helyről másra nem ment, nem benuedet, meg sem holt.

Azonkeppen, nem mondgyuc azt hogy az emberség teremtet es mindenőt uagyon, hanem az ember nec fia. Mert az emberseg egy természetet iegyze: Az ember fia pedig egy semélt, Istent s embert.

A tisthez illendő neucketis nem tulaidoneithattyuc az egy természetec külön, ugy, hogy a másikét ki rekestenénc. Mint mikor az iras azt mondgya, hogy az lehoua Isten, Christus, idűzeitő, sabadeito, kiraly, az emberseget ki nem rekesti. Így, mikor a közbejárót es idűzeitőt, assoniállat maguánac es ember nec mondgya, az Istenséget ki nem rekesti. Mert ez ige: Ember, Isteni semélt iegyze. Aszemélyben pedig két természet uagyon. Touabá Istenis ugy uégezte, hogy az egy személyben két természet által legyen az idűzetec nec tisti, nem külön. Hát eretnekec azoc, a kic czac az
E embersegre

emberségre auagy czac az Istenségre kenic a Christus Papságát, Közbejárását. Mert ezec a ket természet tístihez illenec.

TIZEDIC.

Christust az iras az Attya ábrázattyanac mondgya. Az ábrázatkűsseb annal, a kincc ábrázattya. Hát nem Isten a Christus?

F.

Kettő az ábrázat. Eggyic a teremtetett állat, el mulo, el ueßendő, árnyekozo es külumbter mésetű ábrázat az ő igaz ábrázó állattyal. Mint a tikörbe ualo ábrázat, értzre, kőre, fára, papirosra es egyeb teremtetett állatra itt, nyomtatott auagy ki metzet ábrázatoc. Ezekbē kűsseb az ábrázat es aláb ualo annál, a mincc képe árnyeka.

Joh: 1.

5. 6.

A másic ábrázat lathatatlan Isten ábrázattia, Es természet felett uagyon. Ez ábrázat állat berént egy az Attyaual es minden keppen egyenlő. Mint a peczetre metzett ábrázat, hogy mindenkeppen eggy a peczetnec állattyaual es természetuel.

mettetuel. Így a Christus egy az Attyaual, mert charactir, az az, Attya állattyan ki metzett, az az, füságnac tulaidonságáual meg ualástott semely. Egy hát Attyaual.

A bent Lelekis zalaga es el foglaló peczeti az Istennec az hiuekben, de azért semmiuel ő sem kűsseb az Attyánál sem a fiunál.

TIZEN EGYGYEDIC

A fiu alá uertetic, az az, enged Attyanac es az Attya birodalma alatt uagyon. Hát nem Isten?

F.

Enged a Fiu, meg kenettetic es uéßen Attyatul, Először embersége berént, az utan tísti berént az rabi ábrázatban a menibe a mi semelyünket uiseli. Phil: 2. Ioan: 10: 17. Psal: 22. 69. Így mondatic feregnec, bűnnec, átoknac mi képünkbe es mi neuünk: Így bol bent Pal, mīdenec a Christus lába alá uertettenec, Christusis aláia uertetic Attyanac. Aláia uertetic, emberségében ualo tísti berént, mi képünkbe.

E 2 Masodfor

Másodszor, a meniből, az ő testben való ez-
köz által való urasága megűníc, mikor az or-
szágot Attyának adgya: mikor őstán az Atya
ő maga ezköznelkül fogja birnya az ő Anya-
fentegyházár, es mikor mindenben ő maga ez-
köznelkül leßen, es Christus az ő tístit le tésí, a
minem ő tísti az itelet előt a testben ualásras
berént uolt.

Noha azért Istensége berent, s a testbennis
az Atyával országol es uralkodic mind őrdöcke a
feltámadás utánis, de ezköznelkül, mert őrdöc
ké való a Christus országa Luc: 1. 2. Dani: 12.
Psal: 45.

Hát kettő a Christus országlása. Első, ezköz
berént, a testben való tístiben. Ez az iteletig
tart. Másic országlása a fel támadás után le-
ßen ezköznelkül, Atyával eggyű: ez fele or-
száglásának soha uege nem leßen. Hát Istensége
termeszetiben nem uettetic a fiu Attya hatalma
alá, hanem Istensége tístiben es embersege ti-
stiben s természetiben.

Hát Isten a Christus? Isten. Mert Esa: 42: 45.
Iehouának, Elohimnac es Scaddainac s Ado-
nainac mondatic, az az, természet berent való
hatalmas

hatalmas es erőss Istenec.

Szent Pal Rom. 9. 14: bizonyítja azt, hogy
Christusrol szól az iras ott Esaiasnal. Azt mond-
gya az Iehoua, ennekem haitatic meg minden-
terd. Eph: 2. Adot neuert az Atya Christusnac,
ki mindennec felette uagyon. Act: 4. Mar: 28.

TIZENKE TÖDIC.

A Christus bűnné es Arocká let es bennueder,
Hát nem Isten?

F.

A tístben es a solgai ábrázatban való alazatos-
ság, megűreséites, a Christus Istensége egyen-
lőseget Atyával el nem uesti, meg sem küsse-
bül a Christus természetis es Istensége a tístert es
közűtséget. Mert a tíst nem ualoztatya meg
termeszetit az Istenségnec. Mert a testben mint
egy ezköz által uegezte el a Christus Istensége
az ő tístiben való ualozásokat, halalt es kint.
Mienc a küssebség es nyauálya a ki Christuson,
mert az Atya ő reá uetörte. Bűn es átoc uéuő
áldozat a Christus a tístben mi értűnc.

E 3.

A masodis

A masodic teuelgese

ES ERETNEKSEGE ARAN TA-
masnac ez, hogy a ſent Lelec nem Isten,
hanem czac Istennek ſerelme.

A ſzent Lelec Isten- SEGERŐL.



Ioan: 14.

15.

Eph: 1.

2. Cor: 3.

Szent Lelec harmadic ſemely a
ſent Haromsagban. Ki az Atya
tul es a fiutul ſármazic örök-
től fogva. Ki az Iesus Christuſ-
ba öntött Isten tellyes iouainac
sáfára a hiueknec ualo oſtogatásbā. Vigasztalo
tanento es lelünknek az örök életre ualo
foglaloia.

ERRŐL VALÓ BIZONTSÁGOC.

Gen: 1. Az VRNAC Lelke életi uala az
uizeket. Pſal: 32. 139. Az VR Lelke ſaiaual
teremtettec mindenec. Houa mehernéc Vram
a te Lelked előtt. Eſa: 11. 61. Az VR Lelke en
raitam

raitam. Zac: 9. Ioc: 2. Ki öntöm az en Lel-
kemet. Matth: 1. 3. Lucæ: 1. 2. Ioannis. 3. 4. 7-
14. 15. 16. 20. El küldöm a uigasztalo ſent lel-
köt, ki az en Atyámtul ſármazott. Vegyétéc
a ſent Lelköt. Rom: 8. Galat: 4. 5. Ki boczá-
tá az ő fianac Lelkét. Az Credo is azt mond-
gya. Hiſec ſent Lélekben. Hát Isten ha benne
hiſ: Sap: 1. 2. Az VRNAC Lelke be tölté
a földnek kerekſégét, es ennec e Leleknek
bölcsesége uagyon. Ha be tölti a földet, hát
uegheterlen, ha uegheterlen, hát Isten.

Az Athanaſius es a Niceabeli Credo a Pa-
trem, Istennek neuezí a ſent Lelket.

Eſa: 6. 63. Acto: 28. Iehouanac, mindenható
Istennek mondgya a ſent Lelket. Solt az
az Iehoua a mi Atyainknac. Szent Pál ſent
Leleknek mondgya azt a ki ſolt.

Acto: 1. 2. 3. 4. 5. 28. Azt mondgya Peter,
hogy Ananias a ſent Lelec ellen hazudot. Ez
ſent Lelket Istennek mondgya: Mond. Nem
ember ellen hazudal, hanē Isten ellen. 1. Cor: 12.
Vrnac es Istennek mondgya a ſent Lelket a ki
oſtya az Iſtē aiandekít. 1. Cor: 3. 6. Isten téplo-
mi uatroc. A ſent Lelec lakozic bēnetec. Maſutt:

A ſent

A ſent Lélec templomi uatoc. E ſent Lelec Iſten, mert Iſten templomi? uadoc. A ſent Léket látode hog Iſtenec mondgya 2. Cor: 3. A ſent Lelec VR. Az Iſtentis leleknek, az az, lelki állatnac mondgya.

EZ ELLEN ARAN TAMAS EZT
mondgya.

Nam az iras azt mondgya, hogy a ſent Lelec aiandéc, adatic, küldetic es könyörög. Hát nem Iſten?

F.

Adatic a ſent Lélec Iſtentől, ugymint ſáfar, aiandéc, nem ugy hogy egy helyől máſuua méhetne, mert ő uegheterlen állat. Pfal: 32. 139. Tiſti ſerént mi reanc nézue, mint uigaſtalo ſáfar, taneit, ſol, könyörög, mert minket tanet könyörögni. Véſen Chriſtuſtul a ſent Lélec, nem magánac, mert a ſent Leleknek ſinte anni ioſága uagyon, mint az Atyának es a fiunac. De tiſti ſerént mi reanc nézue mondatic uenni. A tiſt pedig ſem az Atyát, ſem a fiut, ſem a ſent Lel

ſent Lelket meg nem küſſebbeit, noha mind a három ſemelnek tiſti uagyon. Hát a ſent Lelec nekünk es mi neuünkuel uéſen.

Adatic pedig a hiueknec mind állattyának ſemelyében s mind aiandekiban. Nem ualtozás ſerent, hogy az Iſten lelke állattya reſtoua oſtatneiec egy helyől máſra: hanem reanc nezue es aiandékira nézue adatic. Ioan: 14. 15. Mat: 11. Ad az en Atyám ſent Lelket. Gal: 4. 5. Rom: 8. Azt bizonyítja ſent Pal, hogy a ſent Lelec állatſerént lakic a hiuekben, állat ſerent adatic, es ő templomi uagyunc, nem czac aiandekit uéuén, mert a ſent Lelec az ő aiandekitul es gyümölcſitul el nem uáthatic: ſoha ſem lehet ſohult aiandeka a ſent Leleknek az ő állattya es ſemelyenelkül, mert uegheterlen ſemely

Harmadic teuelgeſe
ARAN TAMASNAC EZ HOGY A
ſent Haromsághan tagadgya a három
ſemelt.

F

Az három

A három személy.

RÓL



Arom semélt állat berent ne-
uez az irás Gen: 1. 2. 18. 32. Esa:
9. 61. 66. Psal: 32. Mar: 3. Ioan:
14. 1. Ioan: 5. a mint ennec
előtteis meg mondóc. Hát e-
retnekek azoc a kic tagadiác e három személy
ualóságát es lételét. Mert ugyan mind az Atya
fiu s mind a bent Leleknek személye állat be-
rent ualo néuel neueztetie Iehouának, léuő
Istennec, ki uolt, ki leßen s uagyon. Exo: 3. 4.
Ioan: 1. 5. 8. 14. 17. Hát nem czac neuec hanem
Allatt yokis uagyon. En fűltelec, ugymond,
tegedet. Psal: 2. Az en, te, amar: Atya, fiu, bent
Lelec, állat berent ualo nev, es nem czac nev.
Mikor azt mondgya. Minec előtte Abrahám
lenne en nagyoc. Ioan: 8. 9. A bōlo fiukezdet-
ben uala. En es az en Atyam eggyec uagyunc.
Hárman uadnac a mennyben. &c.

Látod

Látod: azt mondgya hogy tres sunt: nomen,
accidens est, accidentia non subsistunt. Valami
uagyon, ualaminec állattya, ualósága, tulai-
donsága állat berent ualo uagyon, nem czac
nev az, hanem állatis. Az Atyának, fiuac,
es bent Leleknek, állattya, személye, es ualo-
sága uagyon, hát állat berent ualo Ipostases,
Hyphistamena: ualósággal léuőc, es ualoc az
egy állatban az három személy, nemczac néuel.

Negyedic teuelgese

auagy eretneksége cz.

Nem kell, ugymond, bűneinknek boczá-
tattyát kérnűnc, mert meg boczátra Isten
egyber.

F.

F 2

Sőt bűkség

Eccle: 3.
I. Ioan: 2.
Gal: 3. 4.
Rö: 7. 8.



SÓ T búkség kernűnc az Isten
től gyakorta a mi bűneinknec
boczanattyát: Ezert, mert a hi
uec mig ez uilágon él nec, mid
addig samtalan sokszor uetkez-
nec, minduntalan tusakodnac es hadoc uagyō
a réstuel, bűnuel, es őrdöguel. Soha nints anni
teherségec, hogy kiuel a tőrüent be tölthesséc:
Soha semmi bűndokról elég fűzetest Isten nec az
ő ereieckel az hiuec nem tehet nec. Mind ez ui-
lág igasságáért es iamborságaért sem engedi
meg Isten az ő igassága berént ember nec czac
egy máksémmi auagy leg kűsseb bűnéis. Mert
Esa: 64. Isten mindent bűn alá rekesztett. Minden cze-
Rom: 3. 4. lekedeti es érdeme az ember nec az Isten nec i-
3. 7. 8. teleti elött czac bűn es ganci. Hát Isten nec bűn-
Eph: 1. 2. tetni kell az embert, az ember saiat érdemeiért.
Izech: 3. Soha pedig irgalmassága berent nem idűzeiti
18. 33. ti Isten az embert, meg sem boczáttya bű-
Apo: 5. 6. net az ember nec, mind ez uilág bentinec s meg
Act: 3. 4. az Angyaloknac igasságáértis, ugy, hogy az
10. 15. emberi igasságért őrdőc életet adna. Noha a hi-
Rom: 3. uec kéréséiert gyakran resti bűnteretest es bűnt
10. 11. meg enged az VR a hiueknec, de soha nem
idűzeiti

idűzeiti, mert eluegezte azt, hogy az ő magá-
éból Christusert akar idűzeiteni ingyen hit al-
tal az mienknelkül.

Tahat ha Isten nec meg nem fűzethetűnc a
mi bűneinkert, ugy, mint fűzethetetlen som-
maert es adossagert, Mert őrdőc haláles Kárho-
zat a bűnnec soldgya: s azt mi el nem benued-
hettyűc, meg sem fűzethettyűc ugy, hogy él-
hessűnc, ha mi kezdűnc fűzerni bűneinkert:
Meg halhatunc, de soha nem idűzülhetűnc,
meg sem éledhetűnc mimagunktol. Hát a Ch-
ristushoz keil esnűnc, a ki egyűser ualo áldozat-
tyával meg fűzetett ertűnc. Ebr: 9. 10.

EZ ELLEN AZT MONDGYA Aran Tamás.

Nam meg boczátra egyűser Isten a Christus-
ban, mind az el mult, ielen ualo s mind idűen-
dő bűneinket a mint Rom: 3. Luca: 16. Mat:
14. meg uagyon irua: Hát mit kerűc megis
hogy meg boczássa? czac hidgyűc.

F.

F 3

Meg boczátra

Meg boczátra egyſzer az Iſten minden ſele
Ioan: 1.3. bűnököt Chriſtusban a hiueknec *Eph: 1.2.4.*
Ebr: 9. Col:2. Nem kériükis ugy bűnűnc boczánat-
1. Pet: 4. tyát, hogy több áldozat legyen bűnünkert, hanē
 hogy Iſten az ő kegyelméből, Chriſtusnac egy-
 ſer ualo fűzeteséiert meg boczáſſa.

AR AN TAMAS.

Hát nem tökellertes boczátaſa uagyon Iſten-
 nec, ha meeg ualami meg boczátni ualo hatra
 maradt bűneinkben?

F.

Tökellertes a mi bűneinknec rolunc ualo egſzer
 el moſáſa, ſoha több fűzetes ſem áldozat nem kel-
 érte. De mi uagyunc tökelletlenec, mert mi mī
 den orában uétkezűnc es adofſeityuc magū-
 kat az bűnuel, s azért kerűnc boczánator. Ma-
 ſert azértis könyörgűnc, hogy könyörgesűnk-
 ben teűnc arról ualláſt, hog a mi bűneinkből
 ualo meg ſabadoláſunc, czac Iſtēnec kegyelme
 ból uagyon a Chriſtusért. Nem külömben mī
 hogy mindennapi kenyeret kerűnc az Iſtentől,
 nem czac

nem azért, hogy életűnket meg nem adná a ke-
 resnelkül, ki enni ſoc bálá adatlan gonobo-
 kat el tart, ſem czac azért hogy életűnkben tap-
 lallyon, hanem azértis kerűnc ő tőle a minden-
 napi kenyeret, hogy kérésűnkben ualláſt te-
 gyűnc arról, hogy mindeneknec czac ő ad
 eledelt.

AR AN TAMAS.

Bizoneits meg hogy bűneinknec boczánat-
 tyáert könyörgőgenűnc kell?

F.

Chriſtus a Mī Atyánkban mondgya, kogy
 kériűnc bűnűnc boczánattyát 1. Ioan: 2. Ha ki
 uétkezik, ſoſolunc uagyon. Hū az Iſten s meg
 boczátya bűneinket: Igy ſol 1. Ioan: 3. 4. Az
 Propheciac es Apoſtoloc könyörgőrtec bűnőc
 Loczánattyáert. Chriſtusis könyörgőt a mi bű-
 neinknec boczánattyáert, s moſtānis könyörg
 Attyānac iobiā az ő áldozattya ereienec be mu-
 tatáſaual. Ebr: 7. 9. Rom: 8. 1. Ioan: 2. PE no.
 Öröcke

Eſa: 64.

Dan: 9.

Ier: 20.

31.

Pſal: 31.

51. 192.

Luc: 22.

Öröcke ualo Pap à Christus, hát mind az itelet napig könyörög. Lasd meg az irast Mat: 6. 7. 11. 26. Eph: 4. Col: 3. 2. Timoth: 2. 1: Ioan: 2. 3. s egyeb soc helyekennis, hogy arra taneit, hog bűneiknec boczáattyáért könyörögnűnc kell. Az Isten meg bűczáttya bűnödert, De azért Szent Peter nec azt parantsollya, hogy samtalansor boczássa meg annac bűnet a ki uétkezic es meg tēr Lucæ: 17. Mat: 16. 18. Ioan: 20.

Ötödíc eretnekseg

Aran Tamás azt mondgya, hogy testi iokat nem kell Istentől kernűnc.

■.

Christus à Mi Atyankban mikor azt mondgya: Mi kenyerűnket adgyad nekűnc. Szent Mathe- nál 5. 6. 7. resében a testi ioknac keresésére is taneit, mert itt ez uilágon búkölkdűnc. Ierc: 17. 27. 29. es egyebút soc helen a Profetaknál arra taneit,

taneit, hogy a testi iokértis könyörögiűnc: Daud s a Profetac, Patriarkac, Moses, Iosue, Psal: 37. testi iokértis könyörögtenec, s az Apostolokis. Exo: 32. Sőt 1. Timoth: 2. 1. Pet: 2. 3. Vgyan arra ta- 2. Cor: 11. 13. neit, hogy minden emberekert s a feiedelme- kertis könyörögiűnc. Iacobi: 1. 4. 5. Az bete- gekert azt parantsollya hogy könyörögiűnc. Az Isten aiandekit kiknelkül búkölkdűnc, kér- nűnc kell. A testieknelkül búkölkdűnc, hát kērnűnc kell. Az kórokat es betegeket kie egef- ségert könyörgöttec, Christus meg halgatta!

ARANTAMÁS!

Ha nemigerte Isten ezeket?

Felelet.

Sőtigerte, hogy el tart ez uilágon es uálami- nélkül búkölkdűnc meg adgya. Valamit kē- rec, ugy mond, Atyamtul en neuembe, meg adgya. Szent Pal azt mondgya 1. Timo: 4. hogy az Isten berént ualo élet nec, testi iokra s az id- uendőéletre nezd iokrais igereti uagyon. No- ha ez uilági iokat a kiket ezac mi kiűanunc, mi
G itclűnc

ítélünk búkségeseknek, azokat háual igérték,
de ualamily testieket, lelkieket Isten akar, io-
nac es búkségeseknek ítéi minékünk, kiknekül
nem lehetünk, ketségneköl meg adgya, és
minden hánélkül. Mert az Vrbanelünk, mo-
gunc, iárunc, es ő tart minden állatot. Act: 14.
17. 18. Mar: 5. 6. Psal: 36. 106. 146.

ARAN TAMAS.

Nam utannoc ueti Isten a testieket a lelki-
eknek?

Felelet.

Vtánnoc ueti mint egy szerzést, mikor elő-
ször Isten országát es az ő igasságát kereszűc,
keriűc. De azt kiűánnya, hogy mind az lelkieket
keriűc először, az után a testieket Isten io ked-
uel adgya.

Hatodic eretnekseg

Aran

Aran Tamás azt mondgya. Adam elésűen
nem uestette el az ártatlanságot, az Isten kegel-
met es az életet, hanē inkább akkor találta meg.

Felelet.



Ő T Adam Isten parantsolat-
tya ellen uétkezuén meg foz-
tatott Isten diczőségétől, me-
zetelen es holt sāmabā hattac
Adámot a toluaioc. Mert a
bűn czelekeduen, Isten igassága szerént, halált,
kárhozarot es a törvény átkát uoná feiére. Az
írás mondgya, Adámban minnyáian uétkeztec
minnyáian meg holtac es el kázhoztac Rom: 5.
6. 7. 8. 11. Gal: 3. 4. Az Isten mindent bűn alá re-
keszte. Ps: 49. Barommá lőn az ember, hogy az ő
sentségét meg nem tartá. 1. Cor: 15. Adámban
mind meg holtac. Gen: 3. meg átkozác Adāor,
Adámért a földetis. Hát el uesttötte Adam az
eset kor az iokar, nem meg találta.

A ki meg törti a törűet, meg hal es el ués. Adā
meg tört. Hát meg holt es el uestet. Christus a-
datott halálra bűncinkért, Christus uet ki a pokol
bol, rabságbol, törűen átkából meg fűzetuén
értűnc Istennek, haláláual, fel támadásáual,

Rö: 3. 5.
Gen: 3.
Luc: 11.

Tit: 2.
Rom: 8.
Gal: 4.
Col: 1.
2. Cor: 5.
1. Tim: 2.

G 2

ele. tetelenel

Ab: 9.
10.

elegteteleuel. Christus kereste meg az iokat, a
kiket Adam el uestet uala. Hát el uestette Adá
Eph: 2. 4. Col: 3: Sap: 15. 16. 17. Eccl: 17.

ARAN TAMAS.

Rom: 5. 10

Ha Adam Isten frigyebe es szerelmébe volt,
foha az ualastottakat senki Istentől el nem sa-
kashattya, Touabba, meg mikor el uestette
reti őket: es ualakiket Iste fel irt az ő könyvebe
es el ualastott az örök életre, azoc el nem uest-
hetnec, Isten örök kedvéből ki sem eshet. Ugy-
mint az irás mondgya, Esa: 54. 59. Rom: 5. 8.
9. 11. Eph: 1. 1. Tim: 1. 1. Pet: 1. 2. Thes: 2. Hát
Adam sem eshetet ki ezekből, ha Istennek ked-
veben teremtetett?

Felelet.

Nezuén Isten örök időc előtt ualo kegyelmé-
re, szerelmére, ualastására es uégezésére, ug ua-
gyon, hogy az ualastottac el nem uesthetnec, ki
sem eshetnec, öröcke el sem sakadhatnac Isten
szerelmétől. Mert uégheterlen az Isten szerelme.
Igy boldvent Palis. Ki sakashatna el, ugymond,
minket

minket az Isten szerelmétől? Esa: 54. Öröcke ua-
lo szeretettel szerettelec. Iere: 32. Osee: 2. 3. De
nezuen az emberekre, nezuen a törüenre, Is-
tennek ez uilágon ki jelentett sáfarságára, es
dolgainac meg szerzésére: a törüen szerént az
embert ő magában es az ő érdemében, azt itél-
lyűc hogy meg holt, el uestette Isten iauait, mert
ez az Vrnác ki jelentett iteletijs. Magában az
ember ki eset Isten szerelméből es mindent el
uestett. De a Christusra, Isten szerelmére es ál-
lattyára nézué, nem uestötte el, mert mikor A-
dám meg holt magában es ellenség uolt, ugya
Istennek fia es barattya uolt azért a Christusba
az örök életre ualo ualastás szerent. Ró: 5. 8. 9.

ARAN TAMAS.

Ha Adámnac az eset után tön Isten igéretet
es több iot igére hogy nem mint az előtt: Az eset
előt nem uolt igéreti Istennek Adámmal, hát
nem uestötte el?

Felelet.

Az után tett Isten a bűnös Adámnac igére-
tet, hogy Christusért idűzeiti, de nem Adám
esetiért, sem érdemeiért, hanem Christus érde-

G 3

meiért, io

méiért, io keduéből tört igeretet az Isten: Azert nem az Adam eseti, hanem az Isten kegyelme oka az igeretnec.

2. Cor: 2. Volt az eset előtti törűen berent ualo igeret, mint hogy a törűenis uolt: Ha nem esic a tiltot fa gyümölcséből eel, ha pedig esic meghal: De ki ielentett Euangelium berent ualo igerete nem uolt Adamnac az eset előt. Iolleh az idűzeitű es kegyelmezű igeretis a Christusban immár uolt az Isten tanácsa es uégezűse berent, mint hogy Isten az ualastűst s bűnből életre, Christust az idűzeitűre meegterűs elűt el kűsűitűtte uala, noha meeg az eset nem uolt. *Eph: 1. Col: 1. 1. Pet: 2.* De azert ugyan uetűkeztűnc es meg holtűnc minagunkban, noha Isten meg kűsűitűtte uolt meg az eset előt a mi életűnkert es Christusban az ualastűttac elűtenec.

Hetedic eretnekseg

Azt mondgya Aran Tamás Stancarus ferentzel egyetembe, hogy a Christus nem mind két természetiben

természetiben közbejáró es engesztelő az Isten es ember között.

Eelelet.



EZT meg bizoneitottuc abban a könyuben, kit Deakul s Magyarulis irtunc a Közbejáró Christufrol. *Esa: 7. 9. 35. 42. 45. Iere: 23. Osee: 1. Soph: 3.* Hogy az idűzeitű es meg ualto Messias es Pap Iehouanac, az az, természet berent ualo Istennec mondatic. Az Atyais azt mondgya hogy Iudá-nacházat idűzeitű az Iehoua, Elohim, az az, Isten es VR Christusban. Ismeg Ioan: 1. 17. Rű: 1. 9. Col: 1. Eph: 1. Phil: 2. Ebr: 1. 8. Azt mondgya az irás, hog az által idűzeitű az Atya a ki által teremtet es a ki Isten Abrázatrya. Christus Istensűge által teremterett minden, a Christus Istensűge az Aryánac igaz es állat berent ualo ábrázatrya. Hát a Christus ugyan Istensűgébennis idűzeitű es Közbejáró.

ARAN TAMAS.

Ha a Papság

Ha a Papság, kéres, Közbejárás, uálozással,
az az, teremtetett állathoz illendő czelekedetec
által, ugymint, sirással, uér ontással lett meg,
az Isten nem uálozhatic, sem benuedhet, hát a
Christus Istensége berent nem közbejáró?

Felelet.

Noha a közbejárás uálozással, alázással es
kinuallásban, de azért ezekbül a Christus Istens-
sége ki nem rekesztetic. Miért? Mert a Christus
Istenségének tist berent a meg testesülésben es
fogai Abrázatban mi neuünkuel tulaidoneitac
nac ezec, mint kezefnec. A Christus Istenségét
pedig, a testbē ualo alázatoság, meg üreseites, c-
gedelem es benuedes, meg né küssebeiti, a minc
Phil: 2. Ioan: 5. 6. 7. 8. 14. 15. 17. az irás monga.

Touabbá a Christus Istensége az uálozo test-
ben es czelekedesben auag dispensácioban, a
test által czelekedic, es a testben uagyon az uál-
tozás, kin es halál. Christus Istensége erőseiti es
raplallya a testet, es a test az Istentől uésen
erőt. A Christus Istenségeiért foganatos a test-
nec halála, kinnia es könyörgése. Ebr: 5. 9.

Nyoltzadic

Nyoltzadic eretnek.

S E G.

Aran tamás azt mondgya, hogy az Adam bű-
ne uolt Adamnac eseti előttis.

Felelet.



Sátánban uolt, mert ő lön első
kezdőic es kut feic a bűnnec,
leg először ő uétkézéc, meg né
maraduán abban az igazságba
a kiben Isten ötet Angyallá te-
remtötte uala: el hagyá az ő rendit, helyét es
Vraságát a kiben Isten ötet teremtötte uala.
Azert Isten a Sátánt az ő hazugságáért es enge-
detlen keülségeiért uetötte pokolra. Iude: 1.
2. Pet: 2.

De a Sátán kiüöl semmi teremtetett állatban
nem uolt a bűn, hanem a hazug es gyolkos la-
tor által a Sátán által es az ő iregysége es cza-
ládsága miát, Adam általi idue az bűn ez világ-
ra. Rom: 3. 5. 1. Cor: 15. Sap: 2. Hát eretneköl
mondgyac, hogy az bűn az eset előtt uolt uolna

H az emberbē

az emberben. Az Isten uákozhatatlan igasság
es béntség. Hát soha Istentől a bűn nē idt, sem
az ő akarattýából nem lett. Mert Istenben bűn
nem lehet, nemis akarta a bűnt a mint Psal: 5.
es Zach: 8. meg uagyon írva.

ARAN TAMAS:

Nam uolt az io es gonosztudo faia az ember
nec eseti elöttis, hát a bűnis uolt, mert az fárol
árada el a bűn?

Felelet.

Az ionac es gonosztudo faia, írot törvé gja
nánt uolt Parádiczomban. Czac esmereti, fed
dese, uádlása es kárhoztatása uolt a bűnnec az
ionac es gonosztudo fáiaiban, es nem uolt
benne a bűnnec ualósága auagy állattya. Mint
igaz atikörben, hogy mind a bépség nec s mind
a rutságnac s még a ganéinak is esmereti uagon
Az ember nec czac meg mutatása es esmereti
uagyon az tikörben, nem állattya. Mint a tör
uenybennis, mostannis czac meg mutatása es
fedese uagyon a bűnnec, nem ualósága. Ró:
3. 5. 7. II. Gal: 2. 3.

ARAN TAMAS:

Nam tudja

Nam tudta Isten a bűnt, hát uolt a bűn?

Felelet.

Volt Isten értésében es tudásában, mert ő
mint őrdöcké ualo bölcsesség, mindeneket tud
es lát még annac elöttre, hog meeg meg nē let
tenec, de ualósága es támadása nem uolt.

Kilentzedic eretnek

SEG.

Valahol mitesti io uagyon, ugymint, a ke
nyer, bor, gazdagság, földi gyümölcs, pénz &c.
mind őrdög, mert el uoná Istentől az embert,
őrdögge teszi es el kárhoztatya?

Felelet.



Inden teremtet állattya Isten
nec őn bintre, őmaga a mint
Istené, io, tífra es semmi nints
meg uető benne:

Soha a testi teremtet állatoc őmagokban nem

H 2

Énőc,

bűnös, nem undokos, hanem mint hogy az Isten is, tiszta: úgy az Isten által teremtetett állatok is ioc, tiszták, Istené nem ördögé. I. Cor: 6. 8. 10. Rom: 14. De az ördög és az ember az ő saját bűnökkel rutetották meg a teremtetett állatokat, mert őn bűnt minden is. Az ember ragaszkodott a bűnre ideitől okot a teremtetett állatokra. Matth: 15.

ARAN TAMAS.

Nam az Isten megátkozza a földet, átkozottahát és ördög minden is bűnigial?

Felelet.

Noha az ég és a föld s minden ez világi állatok átkozottak, az az, meg romlottak és veszendők, s Isten haragjából az ember bűneiért meg vesztet, de őmagokban ioc. A teremtetett állatok az átok ember miatt uagyon. A mienkvel rut, romlott és átkozott, mi miattunc vette teret a teremtetett állatok uasna és ertznee rontása alá. Mienc azért az átok és a rutság, az az, a mi bűnünk soldgya a teremtetett állatokon az átok. Mi értunc teremtetted uala az VR az eget, földet, napot, eget, nyarat &c. De ismeg mind
mi mi a

mi miattunc akarát meg rontani Rom: 8. Eccle. 3. 7. 8. 9.

Mikor az földet az irás átkozottnak mondja annit tessen, mint, meg romlott, meddő, sós, gyümölcsötlen, uasáért és rogyaua változott Deut: 27. 28.

ARAN TAMAS.

Nam az irás álnoc morhánac, hitlen és álnoc világnak, gonoszságban uettetett világnakis hija a testeket. Gal: 1. 4. Tit: 2. 1. Ioan: 2. 3.

Felelet.

Id fit per accidens, Metonymicé. Mert mi hogy álnokul és hamissan győdyűe a marhat, és gonoszul élűnc uèle, Isten ellen, fősűenséget és loc gonoszságot ideit ember ez világi iokert, mireanc nezue és a mienkvel álnoc, hamis ez világi marha és gazdagság. Őmagában bűnt és is mint Isten aiándéka. Isten tessen gazdaggá, mint Abrahámost, Davidot, Salamont, hogy őtötte gazdagocká. Azert ha Isten adgya a gazdagságot, hát is.

Diczeri az irás az is gazdagságot őn bűnt, de bídalmazza az gonosb emberekert. Isten afa-

H 3 kat, köue

kar, kőueket, aranyat, ezüstöt, átoknac es rut-
Deut: 7. ságnac s bűnnec mondgya, mikor az emberec
Psal: 96. baluán Istent csinálnac belőle. A teremtet állat
Isa: 44. ban Isten a mienket bídalmazza es feddi. A mi-
Baruc: 6. enkuel rut es gonos a teremtet állat, io ön bin-
Sap: 13. te. Az borual, fegyuerrel es házasságual gya-
 korta gonosul él az ember noha ioc magokbā.

ARAN TAMÁS

Az iras azt mondgya, hogy a gazdagoc őrdög
 törébe esnec, es nehezen mennec Isten országá-
 ban. Hát nem io az gazdagság, hanem őrdög?

Eelelet.

A gazdagoc az ő hitlő borgalmatosságokért, két-
 ségbe esésekért, hog Istē orsága keresését elhad-
 gíac ez uilági marháért, azért esnec őrdög töré-
 be, azért lesnec sokan hamis hitűecké, lopocká
 tekozlócká es robzodocká. De két feléc a gazda-
 goc, hiuec es hitlenec. Az irás bídalmazza a hit-
 len es parazna Babyllont, czalárdtságáual, lopá-
 sáual, hamisságual gazdagult fősuen gazdagi-
 ual *Apoc: 14. 15. 16. 17. 1. Timoth: 6.*

A keresztyen gazdagokat, mint, Daud, Ab-
 raham es

raham es Iob, diczéri az Isten. Meg sem tiltya
 az Isten szerént ualo gazdagságot.

Hogy ez uilágot gonosnac es hamisnac
 mondgya, ne érts a teremtet állatokat őmagok
 bā, hanem érts az őrdög orságát. A meniből a
 Satan czalárdtságából az ember mind ez uilá-
 got az bűnuel el döglette, őrdöge es Adámé ez
 uilágon a bűn es gonossag, nem Isténé, hanem a
 hitetleneké.

Tizedic eretnekseg

Azt mondgya Aran Tamás, hogy nem kell azt
 mondanunc. Szenteltesse te neued.

Eelelet.



ZŰKSEG mondanunc,
 mert Isten parantsollya. Vgyā *Gen: 3.*
 arra ualasztott, azért teremtet *Ephe: 1.*
 es idűzeitett az Isten bēnűn- *2. 4.*
 ket, hogy az ő neue bēnteltes- *2. Thess: 1. 2.*
 sēc bennűnc es mi általunc. Az Isten akarattya *2. Thimo: 2.*
 hog ti meg bēnteltessetec es Istent a ti testetek-
 ben diczerietec. Meg uerte

ugy adá a czinálk testbe. Így bol Gen. 2. Elő és lehelleres lőkör fuua az ember orrába auagy báiba. Mert a Sydoknál ez ige Pi, orrot báia-
tis jegyez. Így bol a Sydo textus. Vagippa Bea-
pau nismat haym, az az, es fuua Isten élester
lelkör, az ő báiba auagy orrába. Az az, Isten
a lelket akit teremte, a báiba auagy orrába bo-
czára es bent Lelkéluezerlé es adá az ember
testbe. A Görögök így bolnac Gen:2. Ke ene-
physissen is to prosopon pnoin zois, az az, es bé-
plántalá az ő lelkér az Adá ortzáiba, auagy
báiba.

Touábbá Esa: 57. Azt mondgya. A lelkőc
en tölé idnec ki, es en czináló a lelkőket. Mert
a Nismat Ruach a Sydoknál mīd egy, ezac hog
a Ruach a Sydoknál a lelkőknec állattyát jegzi,
a Nismat pedig, mind állattyát s mind ereiét a
kuel a testet élteti. Lásd meg Esa: 57. Gen: 2.
A Görögöknelis a pneuma a lélec állattyá, a
pnoi zois a léleknek ereie. Iob: 10. azt mondgya
Mint egy teiet úgy feiél engemet, testet formá-
lál, hullt ezontot adál, inackal egybe kötözél, az
utá életer, az az, lelkör adál, es az en lelkemet
te őrzéd meg. Látodé hogy Isten czinállyá mīd
a testet

a testet s mind a lelkör. Psal: 22. Az Isten for-
mállyá az embereknek lelkőket, külön külön.
Eccle. 7. 12. Psal: 146. Sap: 15. 16. A lélec Isten-
hez megyen a kiötet adta.

Kerdes.

Mostanahát sémiből teretié Isten a lelkőket?

Felelet.

Az Adám lelkét semmiből teremte, de a mosta-
ni lelkör es testet az Atyác es anyác testekből es
lelkőkből, az az, az ő süléiektől formállyá. De a
lelket nem az Atya testéből auagy maguából há-
nem lelkéből adgya a testbe.

Az egy Adamtul id az egész ember testé es
lelké, mert a bün ki a lelekben uagyon főkep-
pé, Adamtul sarmazic. Sent Pal Rom: 5. Aze
mondgya, hogy Isten az egy Adam uéreből czi-
nalta az embereket, az uer pedig lelkör es nem-
zeter jegyez.

Némely ember ec aze uélic, hogy Isten mosta-
teremti a lelkör, de nem mostan teremti, mert
meg sūnt a teremtestől egyser. A lélec mostan
būnds az átkozot terméset berér. Isté pedig bün-
bē es átokbā sémiből nem teremtheti a lelkör.

Hamissan uélic azt hogy a testről ragad a lelek-
re a bűn. Mert dög a test es föld, nints bűn &
benne mig föld ha lelec nints benne. Mikor a le-
lec a testben uagyon, attul rutul meg a test, es
a lelec testi átkozotrá a testet. David, Salamó,
es a több senter, azt mondgyac, hogy &c tellyes-
séguel Attyoktul fogantattanac. Nem mondga
eggyikis azt hogy czac teste fogantatott, hané
azt mondgya. **EGO. EN** ki test es lelec ua-
gyoc. De erről nem kelsenkinec Salamonkod-
ni. Eleg hogy a testet es lelköt Isten formallya,
éberböllegeß embert, mint oroszántol oroszlat.

Sokan a Doctorokis ugyan ez értelemben
uadnac, Ne mond azt hogy az emberi magból
leszen a lelec, se azt ne mond, hogy semmiből
teremtetic, hanem hogy Isten csinállya es for-
mallya az atyac es anyac által, bizony embertől
bizony embert aduán es formáluán a mint sent
Iob meg mondgya cap: 10. Aly meg ott, ne-
meny touáb Sap: 2. Ecc: 7. 15. 17. Azt mond-
gya az iras, hogy Isten teremtötte az embert, az
ember test es lelec, hát mind ket részé terétet.

KERDES.

Miczoda

Miczoda a Lelec? +

Felelet.

Okos es értő lelki teremtetett állat, ki Istenről a-
datott a testbe, kiuel él a test, es kire Isten az &
ioágit ruházta uala az eset előtt, s mostannis
reaijoc ruházza az ualastottaknac lelkökre.

Kerdes.

Hán lelec uagyon az emberben?

Felelet.

Allat berent egy okos, értő es akaro lelec ua-
gyon, ki el uálic ackor a testől, mikor a test meg
hal. Az hiuec lelke paradiczomba, a hitecleneke
pedig a tömlöczbe gyötrelemnec helere megé.

Ennec ez okos leleknek ereie az neuckedő
es erző lelec, de a testiekből leszen mind a ne-
uelő s mind az érző lelec, es elueßnec mint rő-
lott állatból es uérből lettec. Mint az &kör állat
tyából el ueß az uegetatiua es naturalis spiri-
tus, az az, az éltető es érző testi lelec. A fűben
es élő fában, czac neuelő lelec, az az, erő ua-
gyon. Az erző állatokban neuelő es erző bellet
auagy para uagyon, mint, a lóban egyben &c.
I 3 de az ember

De az emberben értő okos lelec uagyon, az u-
tan neuelő es értő lelekis uagyon. Az neuelő es
értő lelec, ki nem mondatic annira leleknek,
mint élető es tápláló páranac, elueſt a testuel,
mert elementombol, az az, testi állatbol leſen.
De az okos es értő lelec, ſoha romlando halál-
lal meg nem hal, hanem öröcké él, mert nem
rölendo, hanem öröcké élő állatbol leſen. Er-
ről ſent Augoſton igaz eléget ſol in Iohannem
cap: 10. De eſtis eſedbe uegyed, hogy a lélec
nem Iſtén állattyából lett, ſé Angyalból. Mert
Iſten ſoha állattyát nem közölheti maſſal. Eſa:
40. 42. 45. Rom: 3. Malakh: 1. En Iſten uagyoe
es meg nem uátozom &c.

Tizenkettődici eret- NEKSEG.

Aztis mondgya Aran Tamás, hogy Adam
nem uolt ſentségben es ártatlanságban az eſet
előtt, mert nem uolt igereti, hanem az eſetkor
talalta meg az ártatlanságot es ſentſeget a kiuel
öröcké él.

Felelet.

Felelet.



Ártatlanságban uolt Adam az
eſet előtt, mert Iſten őtet az ő
kepere es hasonlatosságára te-
remtőtte uála. Az Iſten képe
Iſtennec mi uelűnc közösűle
ioſági. Mint Eccleſiaſtici. 15. 17. Sap: 2. 15. 16.
az iras mondgya. Iſten az ő ioſági ualekeſeitör-
te uala meg az embert. Pſal: 49. Nem érté meg
ugymond, az ember, hogy Iſten őtet tiſteſſe-
ges ioban helhezette uala. Eccleſ: 7. Ezt tu-
dom, hogy Iſten Adámot tökelletes ioſágban
teremtőtte uala, de őmagánac ſoc Iſten ellen
ualo lélement es hamislagot találá, ſochá-
mislagban elegyeit é magát. Eph: 4. Ökőzzé-
tec ſel az uy embert, ki igazságban es tökelletes
ſentségben terétetett. Col: 3. Vijuſſyaac meg
az uy ember ſerent, ki meg uyettatic Iſten eſme
reire, annac ábrázattya ſerent a ki őtet terem-
tőtte. Hát Chriſtus árrá a ioſágra epeit ſel kie
Adam elueſtött. Bezzeg hát ſentségben uolt.
Igy ſol az iras Rō: 4. 5. 6. hog Chriſtusban talál-
lyue meg a mir Adábá elueſtettűnc. Hog Ieru-
ſálemből Iéricoba mont, ackor uontác le rola.

Hát annac előtte bentségben uolt. Luc: 10. 11. Gen: 3. Ki mondá, ugymond Isten az ember-
nec, hogy mezeitelen uagy? hanem a tennen
bűnöd mielé, azért, mert éuél a tiltot fának
gyümölcséből. Rom: 3. meg foztatának a di-
czőségől. Hát uolt bentségéc: Lásdmeg az irast
1. Cor: 15. Adamban meg holtunc, Christusba
meg élettunc.

EZEKNEC ELLENZÉSE.

Adam nem uolt az őrdő életben, a kibe a fel-
támadas után megyűnc, mert animale, az az,
testi éledellel élő testé uolt, baporodot és fű-
kölködöt a testieknelkül. Az Iste orságában pe-
dig meg bűnic a baporodás, lelki test lében, ki
testieknelkül és el uesendőknelkül nem fűköl-
ködíe. Igasságual, bentséguel, ártatlanágual,
Christus iauaiual eel őrdő fenességben.

Alom, testi ruha, faratság, éy es nap, ualtozo i-
dő ott nem lében. Esa. 66. a mint írva uagyon.

Felelet.

Vgy uagyon hogy Adam Phisicon et ani-
male corpus habuit, az az, testieckel élő és ba-
porodo teste volt, őtt es itt. De a fel támadas
után meg

után meg bűnec a testieck, es ollyanoc lesíne
az igazac, mint az Istennec angyali: meg bű-
nic a baporodas es a testi étel ital, lelki test le-
ben, az az, noha hus es czontos test lében az ő-
rdő életben, de testi étellel nem él, hanem lelki
élettel, a mint 1. Cor 15. Szent Pal disputál, bēn-
tanosis az ő látásáról írt könyueben. Mert mi-
uelhogy az uyőnan ualo teremtésben nagyob-
dolgai uoltanac az Istennec az emberi nemzet-
nec meg bābadeitāsában es meg epeitēsében
hogy nem mint az első teremtesben, es az em-
beri test tellyesseguel egy semellyé lőtt az Isten
séguel, Christusban a mi feiünkben, immár a
tisztességis es a diczőség a kiuel az ember élni
fog tökellertesb lében. De azért Adam az iokbā
a kiuel az őrdő életben élűnc, benne uolt. Az
őrdő élet nec kezderiben benne uolt, mint mo-
stan a uálastottaknac lelkdő. Hogy a Christus
teste e földön iart, a Profetac es Apostoloc, nē
uoltanac az őrdő életben, de azért az őrdő élet
hez illendő ióságokban, a menyiben az őrdő
élet ő reaioc nézet, benne uoltanac: Azonkep-
pen Adamis nem uolt a láthatatlan őrdő élet-
ben deréc ferént, abban az állapában, a kiben

K

most a

most a Christus teste uagyon es kire mijs feltá-
madunc, de azért a ióságokban, igazságban es
sentségben benne uolt.

M A S E L L E N Z E S.

Nam Esaias 64. rebeben, Szent Palis 1. Cor:2
azt mondgyac, hogy sem nem látra, fülsem hal-
lotta az iokat, kiker Isten a hiueknec kezeitört,
Hát Adam meeg nem uolt benne az eset előtt,
sem a tökellertes ártatlanságban sem az igaz-
bodogságban

Felelet.

Nem uolt a feltámadás után ualo örök élet-
ben, melyben öröcke tellyesseguel lesűnc, ha-
nem czac resz berent uolt benne, nem értetteis
az Istennec eltitkolt bölcseségét es tanátsát a
felől, a mit uegezet uala teremtes előtt a mi id-
uözaitesűnc felől, hanem az után Isten az ő fia-
ban sent Lelkeuel, hit által ielénté meg neki,
mint nekünkis 1. Cor. 2. Eph: 1. 2. Col: 1. 2. Hát
noha az örök életnek birásában nem uolt ugy,
mint a feltámadás után lesűnc, de azért az örök
életnek okaiban, az az, az igazságban es sent-
ségben

ségben uolt hitnelkül az eset előtt: Az eset-
nec utánna pedig hit által, tulajdonéítás kep-
pen uolt benne.

Kerdes.

Ha nem uolt igéreti?

Felelet.

Vgy uagyon, hogy kegyelméből Christu-
ban tört igéreti nem uolt, de az Isten iauaira
nézue, a kic Adamban ualánac, uolt igérete tör-
mén berént, hogy ha akar az Vrnac engedni, ő-
röcké eel. Rom: 5. Sap: 2. Eccle: 15. 17.

Kerdes.

Ha Adam eshetört, szabad akaratban uolt, Chri-
stus által a mely élet keresetört, öröcke lesűnc,
soha abbol el nem eshetűnke?

Felelet.

Noha az feltámadás után tökellertesben es
bőuebben lesűnc az örök életben a hiuec, hogy
nem mint az eset előtt Adam uolt: De azért
ugyan azon élet lesűnc, mert azon Christus
által adatott az eset előttis az élet Adamnac,
a ki által az eset után adatott minden hiueknec.

K 2 Czac hog

czac hogy az esernec előtt Christus által fűzetelkül uolt, de mostan fűzetessel adatnac nekünk az Isten iósági, mert árron uáltattunc meg es a fiunac meg fűzetéséiert boczátnac háza bennünket az el uestett örökségbe. Így bol sent Pál Eph: 4. Col: 3. 1. Cor 15. Rom: 5. Christus halála erőseítette meg mind az Angalokban s mind mi bennünk az Isten ióságit. hog soha ne eshesse nec ki sem az Angyaloc sem penig mi az Isten nec szerelméből es a kereset életből. De azért mind az által szabadságos ióságokban lesünk mint szabados fiac, nem rabszolga kőtelben. Mert az Vrat nem tistelhetnéc, ha szabados fiac nem uolnanc. Adamnac az eset előtt hitnelkül es idűzeitű igeretnelkül adra uolt Isten az iokat, de mostan hitnec, idűzeitű igeretnec es sentiegyeknec általa adgia. Hát ugyan Isten ióságiban uolt, czac hogy szabad akarattal el uesthetű iokban uolt. Ez utan azon ioc erősbec es el nē uesthetűc lesnec szabad akarattal. mert nem lesen ott az orságban őrdög nec, halalnac es bűnnec hele, hanem czac igazságnac es életnec. Apo: 18. 19. 20. 21. 22. Az Istentis szabad akaratu, de nem tehet bűnt, igereti ellenis

ti ellenis nem tesen, Gen: 19. Psal: 5.

xiii eretnekseg

A kenyeret az V R Vaczoráiánac ideien, nem mondotta Iesus ő testenec, sem figurate, sem simpliciter, az az, semmi ockal, hanem czac az ő testét mutatta az ő tanetűányinac.

Felelet.



EM illic az niluán ualo igazság ellen senkinec fortelyozni, mert áckor a pogáczat kit fel uott es el tőrdelt uala, azt mōda ő testenec, es a kenyérre adá testenec neuét, ie gyzes szerént a tistert. Mert a Sydo nyeluen a Sih Gőrdgűl a tuto, Deakul Hoc, annit tesen, mint ez a kit mutatoc. Az az, e kenyér, mint a regi Doctoroc mondgyac. Sent Pál 1. Cor: 10. A kenyeret Christus kőrdősűt testenec mondgya. Christusis azt mondgya. Ezt a kenyeret a kit en testem nec neuezec (meniszer esitoc) az en emlekezetem

K 3

re regye-

re tegyétéc. Szent Pál is így szól. Valameníster
ébitéc e kenyeret, az VR halálát, hirdessétéc.
Nem mondgya hogy testét egyűc báíunkal, es
azt tegyűc emlekezetire, hanem a kenyeret.
Ísmeg így magyarázza Iesus. Ez pohár, uagy
ez pohárbéli bor, en uérem, uagy uy testamen-
tom: Sínte ugy érts ez mondástis: Ez kenyér
en testem, noha a kenyér állat szerént nem
Christus teste s' azzá sem uáltozic: Mint hogy
Christus az ő testét kenyérnec mondgya, de a-
zért nem állat szerént ualo kenyér. Ioan: 1. 6. 10.
15. Bárannac, földő tőkénec es aytonac mond-
gya, de nem természet szerént auagy állat se-
rent ualo bárannac, földő tőkénec auagy ayto-
nac. A Szent Pál a Christus uérénc ereiét es
hasznát az uy testamentomot, Effectum, scilicet,
Nouum Testamentum, pro causa, ueti, jegyzés
szerént. Isténis a környől mérélést frigy nec, jegy
szerént mondgya. Gen: 17.

ELLENZÉS.

Ha nekic adta uala immár a kenyeret?

Felelet.

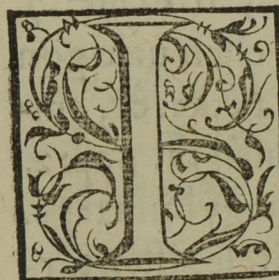
Sőt akkor

Sőt akkor nyoitya es adgya uala nékic, mikor
azt mondá. Ez en testem. Egyűerűmind adta,
montais testénec s' mutatta a kenyeret. A Sy-
do nyeluen NATON. Görögöl EDOKEN
ponitur pro imperfecto ut in Matthæo cap. 16.
EDIDV, az az, adgya uala. Nekic adá, az az,
nekic adgya es nyuitya uala,
Erről masut bollyunc.

xiii. eretnekseg

A bűn hogy legyen, Isten oka.

Felelet.



Isten ellen ualo káromlás a ki
azt mondgya. Mert Isten nem
oka a bűnnec, sem uoltanac
sem léténec. Mert az Isten ter-
meűet szerént ualo igassag es
benűség, soha bűnt ő né rehet, soha Isten ter-
meűetihez a bűn né illic, műt igaz az uilagossá-
hoz a seterség. Pf: 5. Te olly Istē uagy, ki né aka-
rod az álnokságot, Touabbá, tiltja Istē a bűnt,
A mie

TIZENNEGYEDIC

A mit Isten meg tilt, azt, nem akaria es annac nem oka. A bunt meg tiltya törvényeuel, hát nem oka. A mint mondam, Ps: 5. Nemis akaria. Harmadfor, gyúlóli Isten a bunt, mint termébe ti ellen ualo undokságot. Zacha: 8. Sap: 2. 14. Hát nem oka a bunnec

Negyedfor, meg bünteti a bunt uéghetetlen kinnal. Hát nem Isten oka, mert a miért ő meg büntet, mint igaz Isten, ő annac nem oka Ioan: 8. Gen: 3. Az őrdögöt es Adámot meg büntet a bünert. Abunt Isten Adamra, Euára es a Sátánra keni, es őnekic tulaidoneitty a halált es uébedelmet, hogy a Sátán attya es kur feie a bunnec. Embertől uagyon a bün es a uébedelem Gen: 3. Ioan: 8. Rom: 5. 6. Eccle: 7. Az ember keresé magánac Isten ellen ualo gondolatokat. Rom: 3. 5. Az ember uétkézéc, ember által idue az bün es halál ez uilágra. Sap: 2. Senkinec Isten nem parantsolta hogy bunt regé. A bün Isten törvényénec meg törése, Isten törvénye ellen ualo uétec es álnokság. 1. Ioan: 3. Isten be tölti az ő törvényét, Isten igasság, es nints ő benne álnokság. Hát né ő oka a bunnec Esa: 53. 59. Ps: 31. 3. Reg: 1. Az irás emberre es a Sa-

ERETNEKSÉG.

76

tanra keni a bunt, nem Istenre. VR Isten en vétkeztem. Thre: 3. Iere: 2. 13. 27. Daniel: 9. A mi bünceinkben ugyan el senyuedénc. Ofc: 13. Israel te töled uagyon a te uébedelmed, en ben nem pedig segítséged 2. Pet: 2. Iude: 1. 1. Ioan: 3. Ioan: 8. az őrdögökre keni a bunt a kic uétkézenc. Saiatty a őrdög nec es az ember nec a bün mert a hitlence őrdög fiai, es őrdög az attyoc. Sap: 2. A Sátán által idue be a bün es a halál.

I. ELLENZES.

Az io es gonos tudo fáját Isten teremttötte, abbol az fábol lett az uétec, Hát Isten oka?

Felelet.

Két fa uolt neuezetben Paradiczomban. Eggyic élet nec faia, ebből ett Adam s' élt. Ez a Christus Isten kegyelménec iegye es tiköre uolt. A másic fa, io es gonos tudo faia uolt, ez a törvént példázta, ebben nem szabad uolt enni, mert tiltua uolt. A bunnec ismereti, uád lása, ez io es gonos tudo faia bol lett mint egy törvenből. De a bün ualosága auagy létele a Sarantul, Adam es Eua engedetlen akarattya bol es gonos kiuánságbol rámada. Rom: 3. 5. L Sapi:

Sap: 2. Ioan: 8. 1. Ioan: 3. Gen: 3. Lásd meg
Szent Pál Rom: 3. 5. 7. Noha feddi es ki nyilat-
kozattya a bűnt a törvény, de azért nem oka
a bűnnec. Mint az Barbely hogy az Ispottal fel
bontya a sebet, de nem ő csinálta a sebet, hanē
czac mutattya. A nap indeitya fel a dögéből es
egyeb undoc helyről a bűt es a dögöt, de nem
a nap sem az ég oka, hanem a dög es ganci.

II ELLENZES

Az Adam es Satan akarattya, ereie es állat-
tya oka a bűnnec. Adāot, a Satant életibē, mindē
ember állattyar, életét es mozgását Istē teremte.
Mind ezek okai a bűnnec, a Satan es az ember
akarattya s' indulattya. Hát Isten oka a bűnnec-
kis, mert a miből a bűn leszen az indulat es aka-
rat, azt Isten adta es teremttette.

Felelet.

Isten teremttette, csinálta es formálta az Adā
es a Satan állattyar es akarattyar, de iora es Is-
teni tisztetle, nem bűnre. A meniből Isten
ról uagyon az állat es az akarar, a meniből
Isten mozgattya es élte az uérkező állatokar,
anniből ioc az állatok: az élet es akarar, nem
oka a

oka a bűnnec, mert az Isten prouidentiaia, ue-
rleleio, s' attul bűn nem lehet.

De immár az állatnac akarattya, belső indu-
lattya es mozgása a meniből a teremttott állattul
uagyō, anniből az ember akarattya es ereie o-
ka a bűnnec. Sōma. A meniből Istené es Istétől
uagon az állat, élet, mozgás es akarar, anniből io
és nem oka a bűnnec. De a meniből az Istentől
adatott erő, állat es akarar, gonosra fordul Isten
törvénye ellen, a mennire emberé es emberbe
uagyon az akarar, anniből oka a bűnnec. Mint
az te fiadnac ezer aranyat arz ranoságára, de ő
azt a paraznakra es kartyara költi. Nem rebeget
kedhetné, ha te penzt nem attál uolna neki.
De azért nem te uagy oka a te fiad gonoságá-
nac, mert nem bűnre es nem gonos uégre. ad-
tat fiadnac a penzt auagy a keft, noha meg ő-
te magát uele, nem uagy te oka. Így az embe-
ris az Istent gonosra fordeitá, es gonosul éle
az Istencuel, az Isteneből őrgögét csinála.

Ha az állat, akarar es élet Adamban s' ara-
zon meg maradot uolna es fel nem feiti
uala s' el nem fordeitia uala, soha nem uér-
kezet uol-

kezet uolna, de hogy az Istenét el fordeitá es
ördögeuē csinálá, azért vétkezec.

Hát az állatban es életben, az Istenül ada-
tott akaratban es erőben, nem Isten mozgató-
sából, sem uisfeléséből, hanem az ember fogyat-
kozásából es mozgásából lőn az bűn.

Mindē emberben s' a Satanbannis kettőt kel-
meg gondolni, mozgást auagy indulatot, erőt
es ekaratot. Az Istené io es nem oka a bűnnec,
mint Isten őmaga. Ez indulat auagy mozgás
tökelleres Istenől iő, hát sient es io, mert bonę
causę, boni sunt effectus in eodem genere.

Másic akarat, indulat es czelekedet ember-
től uagyon, noha az Isten ereiéből, de azért el-
fordeityac az Istenét gonosra az emberec: es a
Satan s' ember akarattya es indulattya oka a
bűnnec: Mert az Istenét el fordeitya, gonosul
él az Istenéuel, Istenec ellenc. Mint io iro a-
uagy io miues uagy te, ha temagad irs, iol irs,
De mikor a te kezedet auagy erőt a gyer-
mec kezére boczátod, a te kezeddela tudatlan
gyermec ir, nem iot ir, hanem rutot. Annac pe-
dig a fogyatkozása nem te tőled uagyon, hanē
a gyermek kezétől. Azonkeppen iol birod te
háza

háza d neper, iol uezered a louar, mind io a mit
te műveltél, de gyermeknec auagy ualámi tu-
datlan es erőden embernec kezebe boczátod,
birodalmadat, erőt es miuedet, más ember
gonosul él a te ioddal es el fordeitya. Annac pe-
dig remte lesz oka. Nem külömben az Istenis
Adamra es az Angyalokra bizá az ő közlött io-
s' git es szabad akaratban teremte őket. De hog-
a Satan es Adam az Istenét gonosra fordeitac,
immár nem Isten oka a bűnnec, hanem a Satan
es az ember.

Két indulat auagy mozdulat uagyon abban
mikor te a kis gyermek kezét fogod es irs. Te
tökellestesen irs, te benned es a te kezedenec
mozgásban nintsen fogyatkozás. Másic moz-
gás a gyermek kezében, de abban fogyatkozás
uagyon. Azonkeppen két erő uagyon mostā
nis az emberben a ki vétkezie. Eggyic Istené,
az iora uagyon s' io. Másic Sátáné es emberé,
mely erő Istenől indult es iött, de a Satanul
es az embertől el fordeitatt.

Ez oka a bűnnec, mert Istené ellen gonos uę-
re uagyon. A Satan mikor hazud, akkor saiat-
tyábo s' ol, mikor igazat mond, Istené az ioan: 8.

III. ELLENZES

Az Isten meeg élève teremtes elõr tudta, hogy Adam uérkezic. Az Istennek élève ualo meg értefe auagy esmereti, meg nem czalarkozhatic: Hát a mit õ ért, annac ugy kell lenni, s' Isten oka a bűnnec?

Felelet.

Vgy uagyon, hogy meg élève látta es tudta Isten az Adam esetit, de azért az Isten értefe nem oka a bűnnec, mert nem ugy tudta, hogy az õ tudásáért legyen az bűn. Sõt inkább azért tudta, mert látta, hogy leszen õrdõgtől es Adamtul. Mint, Te Biro uagy, tudod hogy had, kobollas auagy dög halál leszen, de azért nem a te értelméd oka az iducendõ haboruság-nac auagy dúlásnac. &c.

MAS ELLENZES.

Nám az Isten a kiker élève ismerr, azokat az õrdõc életre uégeztè s' el nem ueßhetnec. Hát az Istennek tudása bűkségeßte teßi azt a mit meeg ideien meg lát ugy lenni es azoknac be kell tellyesedni?

Felelet,

Az Isten

Az Isten prescienciáját, auagy élève ualo meg értefet, ket képpen kell meg gondolni. Elõbbõr õmagában Istenben, s' az után a teremtet állatokban.

I Istenben, a mit õ ugy lát meg élève, hogy el uégezi es el tõkelli azt magában, hogy annac bűkség meg lenni. Mert õmaga czelekeßi, õmagan fordul meg az Isten czelekedésen. Mint az életre ualo el uálastást, a teremtest, a Christusban ualo meg ualtást, a feltámasztást, az iteletet es a bűnért ualo meg bűntetést, Isten meeg élève értõtte, s' megis látta, elis uegezte. Azért ezeknec el mulhatatlan keppen meg kell lenni. Mert ezeknec letelec Istentől õmagátul függ.

Mint hogy Isten uálozhatatlan, azonkeppen a mit õmagában el uegez, hogy uagy õmaga meg czelekedic auagy más által czelekedi meg, annac bűkség keppen meg kell lenni. Mint, hog a harag edeni meg ne térheßsenec, hané el ueßbenec es az õ bűndõkben, hitetlenségekben s' halalokbā meg maradgyanac. Az Iudas hog Christus áruloia legè s' el ueßben. Touabbā hogy az Isten bűnt bűnnel bűntessen, azaz, utolso bűnucl,

bűnuel, fegyuerrel, halállal, éhséguel es több
egyeb fele oltorockal, ez mint igaz bironac mīd
Istennec uegezese. Mert igallaga mutattya,
hogy a bűnt meg bűntesse. Hát nem kell lenni:
noha a miért ezec les̄nec, annac az emberben
uagyon az oka.

Hogy az őrdögöc es a haragnac edeni meg
nem térhetnec, hanem meg uakulnac, keme-
nyednec es meg hálnac az Euangeliumual mīr
egy halálos saggal, hogy meg űtköznec az igē-
ben, es botráncokzás, romlas, az ige s' Chrīstus
azoknac a kic el ueš̄nec: ezeknec a Sárán oka
az őrdög bűnē, es az emberben ualo fogyatko-
zás, uakság es kemenség. Eph: 4. 1. Cor: 1. 2. Es
nem az Isten látása auagy uegezese. Mint, nem
a Biro oka ki el uegezte törűen s̄erent, hogy
megöllyē a toluaiokat, hanē a toluaioc bűnē.
Igy, az Istenis el uegezte meg teremtes elōtt,
hogy a Sarant es a haragnac edenyit mint igaz
Biro meg bűntesse, es a bűnert pokolra hánnia
hogy igallagāt, haragiāt es hatalmāt ō bennec
mutassa meg. Azert mondgya hogy sűkség be-
relni az irasnac az Iudás ueš̄edelme felől. Act:
1. Ps: 69. Nem a nap oka annac, hogy a s̄eme
faio, az

faio, az uac dēl s̄inbe nem láthat es a napra bá-
tor s̄emel nē nézhet: hogy az uac ezonka bon-
ka, nem láthat es nem miuelhet a takarodo
nyárban, nem az nyár oka. Azonkeppen nem
Isten es nem az ige oka, hogy a harag edeni
meg nem térhetnec es nem látnac az Euange-
liom uilágánál, sőt meg botráncokznac es el-
ueš̄nec, hanem az ō hitetlenségeg es uakságoc
a ki bennec sűletett termēst s̄erent az eset
után, mint s̄ent pāl Eph: 4. Rom: 1 5. 7. mōd-
gya. Ha seš̄bed uolna s' fāt nem uághatz, a cző-
kaság oka. Azonkeppen, ha az idűzűitű Ch-
ristus es az ō igēic el ōtt, s' te nem hihetz es
meg nem térhetz, s' nem idűzűlhetz, te uagy
oka nem a Chrīstus sem az ō uilágosito igēic.

Valamely dolgokat Isten meeg élűē meg Ioan: 10.
látott es elűēzett, Istenől függ meg letelec, Act: 1.
sűkség keppen meg kell azoknac lenni. 2. 4.

II. Az Isten élűē ualo látását kell gondolni
masodszor a teremtet állatokban. Isten azokat
a kiket az emberec ōmagoktul mīelnec, mint
a fertelmes bűnőket kiket czelekednec, toluai-
ságot, paráznságot &c. czac ugy látta, a mint
les̄nec az emberektől, nem ugy,

M

hogy

hogy eluegezte volna, hogy a bűn meg legyen.
Mert Isten soha a bűn létét né uégezte el hogy
legyen, hanem a bűn büntetését uégezte el.
Ha az emberc ualامت változás keppen miue-
nec, Istenis változás keppen látta azt meg, an-
niból a meniből a változás nem Istenben hanem
az emberekben uagyon. Mint az Niniue beli-
ec meg tere nec bűnök ből, Istenis változás keppé
látta es monta meg az ő meg tere seket es el-
lyedese ket. David változo keppen monta, hog
meg őli az Abigail Vrat, mert nem őlé meg, Iste
ugy látta azt. Te változas keppen uégezted hog
Varaddá megy, s' Istenis ugy látta. Somma.
Valami az embereknek es változo teremtetett ál-
latoknak akarattjoktól függ, mint az eső, szél,
idő, es az emberek nec változo czelekedetec, az
Istenis változo keppen látta meg. Ha eső, szél,
auagy tista idő leűen, Istenis ugy látta azt. Ha
a teremtetett állat ualامت változas nélkül meg cze-
lekedic, Istenis ugy látta azt a dolgot hogy leűe.
Ebben búkséget uonson az Isten látása, mere
a mi meg lett, búkség let nec lenni: az nem letté
sohá nem lehet. Ha ualaki fel akasztja magát,
lopo auagy egyeb bűnt tessen, ez meg lett, es
meg nem

meg nem változhatic. Ezt Istenis ugy látta uolt
meg, hogy meg leűen. De nem Isten oka, hanem
a Satan es a bűntéű ember ő maga. Adam uet
kezet, el esett, immár az meg lett, egyeb ben-
ne nem lehet. Hát ez meg lett esetet Isten ugy
látta meg, hogy az ő látása ebben uisza nem
uonyattathatic. Sőt búkség uonson nem a meg
letelre, hanem a meg let nec meg nem változá-
sára. Nem Isten oka hogy esett Adam, hanem
ő maga es a Satan. Somma. A mit ember meg
miuel, hogy az ember czelekedese meg lett, im-
mar nem letté nem lehet, a meg letel után uon-
son Isten búkséget, hogy a meg lett dolog im-
mar meg nem lette nem lehet, mint az el lőtt ni-
lat hogy uisza nem uonhadd. Quod factum est
infectum fieri nequit. Hát ne mond azt. Im fel-
akasztá magát, auagy lopa, mert Isten látta, ué-
gezte es akarta, hogy így legyen: hanem így
bolly.

Im az őrdög ezt, a bűnre indeitotta, Isten
engedelméből, Isten elűe látásából, tudásából,
de nem ISTE N keűereitéséből, sem ué-
gezéséből. Mind ezekből meg erthedd, hogy
míg az ember az ő dolgát auagy bűnt a ki em-
berben

berenes teremtet állaton forog, meg nem czelekefi, addig mig meg nem leßen, az Isten látása arra nem keßereiti, hogy meg legyen. Hanem mikor meg leßen, az letel után mondati, Isten látása búkséget uonni.

III. ELLENZES.

Nam azt mondgya Szent Iob cap: 7. Miert uetettel Vram engem te ellened hogy te ueled ellenkedgyem? Hát Isten oka hogy mi bűnt te bűnc.

Felelet.

Szent Iob busult lelekből föl, es annit teßen az ő Sava. Vram engem im próbára uetél es mint egy tzelte ugy törtel fel engem, hogy en hozzám lőuöldözz es engem próbaly. Vetél engem te ellened, az az, VR Isten, mire hogy engem az en erőtlenségembe hagyál? meg uonad tőlem segetségedet, az en romlottságomba uetel, hogy en teged az enimből buseitfalac es te ellened bosszonkodgyam, s' en magomotis nehezetssem.

Nem uetotte hát Isten Iobot bűn tételre, hogy bűnt tegyen, hanem Isten czac az ő ereiét

uonja

Monta meg ualami réßéből törtel. Iobot az ő tette meßetiben hatta próbálásért, igaz iteleri Sereñt, hogy meg tessék, hogy az ember Sídgya, átkozza es káromlya az Istent az őrdög izgatása miat, ha Isten el hadgya az embert es a sátánt rea bo czáttya. Ezért mondgya a Satan. Add kezembec zac Iobot, Semtől Sembe meg Síd.

A Sydo ige, Lammach Schamtani lemiphegahleka. Magyarul azt teßi. Miert támasztál engem te ellened. Az az, Mire hagyál engem magamra, mire bűnterel es próbálal ezzel engemet a Sátán által, hogy en az en gonos termetemből ellened zugodgyam?

Iere: 20.

Ioan: 1. 4.

Ieremias es Ionas sápolottanac Isten ellen az háboru miatt

V. ELLENZES.

Ha Isten még eset elött oruossagot keßeitött az iduözülendőknek, tudni illic az ő Szent fia érdemét. Az fiu oruossága bűnösöknek ualo. Hát búkség uolt a bűnnec meg léni, ha búkség uolt Christusnac elidni?

1. Pet: 1.

Eph: 1.

Col: 1.

1. Tio: 1.

Felelet.

M ;

Vgy uagyon

Vgy uagyon, hogy Isten az ő kegyelmességéből indeitotta, kezeitette és uegezte az ő szent fiát, hogy békeltesd Pap és idűzeitődic legyen az Isten bűnös fiainac, meeg teremtés előtt, De az Isten kezeitése és uegezése nem oka az esernec sem a bűnnec, mert nem úgy kezeiti fia, hogy bűnösöc legyenec az emberec, hanem látván es tudván ezt, hogy el esic az ember, ennek kezeite élűe oruosságot. Mint az io Barbel tudgya hogy az kaitor hadban sebesec leszec, s' azért kezeiti az irt.

A Salaiac a zebben hordozzác a fos kenyér belt, mert tudgyac hogy a kortsoman betőric a feiet auagy artzul uagiác. De azért nem a Barbely irt, sem a fos kenyér bel oka hogy a hadbā auag a kortsomā ualakic sebben essenec.

Igy az Isten tudta, hogy a toluaioc az embert meg fosztýác, meg sebhetic, és azért kezeiti s' indeitá a Samaritanust, az az, a Sido es pogan nemzer egy akolba őűue hozo Christust. Azert nem Christus annac oka hogy Adamot a Satan meg sebhette. Lucæ. 10. 11.

EZ ELLEN VALO ELLENZES.

Ha Isten

Ha Isten meeg teremtes előtt életre ualástotta az ő irgalmassaganac edenit, az harag edenit penig meeg teremtes előtt kárhozatra uegezte. Hát ő oka a bűnnec?

Felelet.

Semmikeppen nem, Mert Isten az el eset bűnös nepekből, kic bűn sáráua tőttec magokar, azokbol ualástta életre magánac a kiket akara, hogy az őrdőgnec, bűnnec és haragnac fiaiból szentec, igazac, irgalmassagnac edeni és Isten fia legyenec, Eph: 1. 2. Rom: 8. 9.

A harag edenit, nem a szent életből ualástta ueşedelemre, hanem az ő bűnőkből ualástta halálra. Noha penig a bűnnec ualósága emberre nezue nem uolt teremtés előtt, de Istenre nezue uolt az idűendő bűnnec ismereti.

A halálra ualo ualástást Isten az eset után valo bűnre nezue tőtte. A Birois kalodar, fegyuert, akasztó fát kezeit a gonosoknac, de nem a Biro oka a gonosfagnac, hanem az ember és az őrdög.

VI. ELLENZES

Nam Isten

Mat: 1.9.

Acto: 28.

Mat: 13.

Exo: 4.7.

Lev: 14.

Isa: 28.6.

63.

Nam Isten kemeneit meg, uakeitya, fordult
 értelemre adgya, el hiteti az embereket, Isten
 bűnuel bünteri a bűnt, Hát Isten oka a bűnnec?

Felelet.

Nem oka, Mert Isten büntetes berént monda-
 ric uakeitani, meg kemeneiteni, czalni. tudni
 illic, az uakságnac es a kemenségnec oka az em-
 berekben uagyon. Isten az ember uakságát es
 gonoszságát bünteri azon ő gonoszságával az őrdög
 által. Hogy hogy? Az uac, kemény es gō-
 nos hitlen embereket, az ő saiat gonoszságok-
 ban hadgya, meg nem lagyeitya. Az Isten el
 ueßi az ő iouait az elueßendő embertől, es a
 bűn téuő, meg uakeito, hitető, meg czalo, bűn-
 kut feie es arya kezébe, mint egy hoher kezébe
 adgya a haragnac edenit. E Satan az emberek
 nec előbbi bűndeket utolsó bűnuel bünteri meg
 Rom: 1. 2. Tess: 2. 3. Reg: 17. 22. Isten meg ke-
 menyeyiti Pharahot, az az, Isten kemény biuel
 ueri meg Pharahot, az ő kemenségében hagy-
 uán, elueüé kegyelmér tőle, a Satan kezében
 ada, ki meg kemenyeyitő Pharahot. Exo: 7.
 Meg uakeitá, meg bolondeitá, meg czalá Isten
 a hamis Profetákat, az az, Az őrdög által ugyā

Az ő saiat

az ő saiat uakságokért, kemenségekért, nagyobb
 uakságual, fordult elméuel es bolondságual
 ueré meg. Eph: 4. Meg setétőle értelmec es
 meg uakulánac a tudatlanságért, az ő biuők-
 nec kemenségeiért. Hát az uakeitás, bolondei-
 tás, el hitetés es keményeyítés az őrdögben es
 emberben bűn, de Istenre nézve, igaz bünte-
 tés, nem bűn. Isten miért teueleitel el? Az az,
 miért büntetél minket a mi előbbi téuelgésün
 kért, te tőled ualo el szakadásunkért, téuelgessel
 a Satan által. El hitetem, az az, a Satan által
 büntetem meg, el hitetés által, hazugságual es
 czalardságual. Az Ahab papiait így bünteté
 Isten. 3. Reg: 22. 2. Thes: 2. Boczara a hitlen
 hazugokra, meg czalo őrdögöt, Isten hazug őrdög-
 uel bünteté meg, hogy az igazságnac nem
 engedénec, es nem hiuénec, hogy a hazugság-
 nac hidgyenec. Pharahot meg kemenyeyitő Isten
 ellen biuér, Istenis őtet a mibe uérkezőc abban
 bünteté. A ki miben uérkezőc, azzal büntette-
 ric meg. A Sydoc semeket be hunyác, biueket
 meg kemenyeyitő, hogy Isten dolgait ne értséc
 neki se engedgyenec: Istenis őket azon ő uérkek-
 kel az ő előbbi uérkekért, uakságual es keme-
 N seguel

seguelbüntéré meg a Sátán által Mat. 13. Eſa.
6. 28. Acto. 28.

Kerdes.

Hát permissiue, az az, azac engedeskeppen
uakéitá, keményeité, hitet é, es ad meg for-
dult elméré?

Felelet.

Nem, hanem mint a Biro effectiue, az az,
czelekedes keppen. Mert mint a halállal, fegy-
uerrel, éhséguel ualo büntetes, Isten nec igassa-
ga berent ualo tísti, azonkeppen, mikor bűn-
bűnuel bünter, az ördög nec es hitetlenekenec
általá, ugyan tísti berent czelekedic. Mint, a
halál soldgya a bűnnec es Isten mint soldot fi-
zeti a halált, így a bűnnec bűnnel, keményeites-
fel, el fordult elmeuel, paraznaságual ualo bűn-
tetese, Antimistia planis, az az, előbbi uérkek-
nec érdeme. Nem bűn hát az meg uakeitás, es
meg keményeites Istenre nezue, hanem bűntet-
és. Vgy ſol Exo: 4. 7. 8. Vaanni achazec etlib-
bo, az az. En meg tartoztatom az ő ſiuet. A Si-
doknal chizec cōiug. piel. Ismeg így ſol, Va-
anniaksche et lebb, az az, En meg keményeité
Pharaho

Pharaho ſiuet. Mint a Biroban nem bűn a
meg öles, felakasztás, mikor töruen berént ua-
lakit meg ő. De ha ualaki magát meg őli, fel a-
kaszta auagy mást még ő, törüennelkül meg
bünter, uérkezic. Így Pharaho hogy ſiuet meg
keményeit, uérkezic es bűn, hogy a Satanis ke-
ményeit es uakeit, bűn, De mikor Isten uakeit
es keményeit, igaz büntetes, mert mint Biro
töruen berént bünter.

Mikor azt mondgya, Vakeits meg Eſaia ſi-
ueket es keményets meg. Annit teſen. Eregy
czzel büntesd a népet, hogy a te predikallasod-
dal, mīt a ſeme ſaio az uilagosságual es a beteg
a kemény oruosságual meg uakullyanac, meg
hallyanac. Mert hog magokat meg uakeitottac
es meg keményeitöttac. Te is az en igēuel uakeits
meg az ő uakságokbā. Mert az Iſtē ſaia bolód
ság, uakság, kemenceites, botrákozás es halál illat
tya az oknac akic elueſnec. Hog Absolō paraz-
nalkodic, bűn. Hog Iſtē a David paraznasagat
Absolon által paraznaságual bünteri, büntetes.
2. Reg: 7. 12. Adō a te feleségedet a te barátod-
nac es közet ualodnac. Te titkon mield
a paraznasagot, de en nyiluanſágual mielem.
N 2 Az natati

Az Natari uaani he effeh. Annitteßen Magyarul, mint adom es czelekedem: nem engedest, hanem büntetést iegeyz.

VII. ELLENZES.

Ha sükség uolt Iudasnac meghalni, az az, el uessni, es sükség lenni eretnekségeknec. Az Iudas halalat s' az több harag edeni uessedelmetis, Isten uégezte hogy el uesszenec, s' azért né térhetnec meg, hogy Isten halálra uegezte őket. Hát Isten oka a harag edeni bűnöknek, s' mīd el uessenek?

Felelet.

Isten uegezte az Iudas es a több harag edeni nec el uessét, de az ő bűnökért. A Biro uégezte, hogy az toluay meg hallyon. De sem az Isten sem a Biro nem oka a bűnősec bűnenec. a kiker meg őlet a bűnért. Sükség uolt Iudasnac arulonac lenni, sükség meg halni, sükség az ő uakságokban es bűnökben maradni a hitőtleneknek az ő bűnökért. Nem Isten uegezéséből. Mert Iudasban, a Sydokban pogányokban es minden emberben bennec termet a bűn az eset után es czac bűnre hailóc. Benne uolt Iudasban

Iudasban az arulo bűn. Azert az Isten Iudasban nem a bűnt uegezte, hogy legyen, hanem czac Iudas szolgálattyar. Benne uolt Absolomban a paraznasagra ualo indulat. De Isten czac bűntetetre kefeitőtte es indeitotta Absolont, mint hogy minden cziganban hoherban es poganyban benne uagyon a lopo, gilkos es parazna terméset. Immár a Biro mikor a hoherral ualakit meg őlet, nem a Biro tefi a bűnt, hanem czac szolgáltat uéle. Így a bűn emberben es a Satanban uagyon. Isten a bűnőssáranual es emberuel szolgáltat az ő igaz iteletinec es akaratyánac, nem hogy Isten berzeneie gyilkos, hanem a gonos emberc bűn által proballya es bünteti a neper. Mint az Isten hogy a toluaiokkal lopatá es dulatá a bent lob marhaiat. Iob. 1. Esa: 54. Deut. 27. 28. De a gonos teuőket nem Isten totte lopocká, hanem a lopokat kefeitőtte bűntetetre. Így a Iudas arulását bűntetes keppen uegezte az ő fiara, mert mi ertűnc uerette arultatta el es kinzatta meg a Christust. Nem tőkelli sem uegezi Isten a bűnt, hanem a bűnec bűn által ualo büntetését. Sükség meg halnioc es soha meg nem térhetnec a harag edeni,

mi, de annak nem Isten oka, hanem az önnön
bűnök és a sátan, 1. Cor: 4. Pilatos és a Sydoc
mikor a Christust el arulták és kínzották, a mit
mielkenec, ezt è büntetést Isten uegezte, de a
bűnt a kit ömagoktól czelekedtenec, nem Isten
uegezte.

Act: 3.
4. 13.

1. Cor: 11.
Mat: 13.

Sűkség lenni a botrankozásnak, neccsítate
consequentie, nem azért, hogy Isten uolna oka
az eretnekségeknek, hanem azért sűkség lenni
a botrankoztató eretnekségnek, mert az okai,
a sátan, a bűn, keuelség, hamis tudomá és emberi
berzes leű az Anyasűteghazbá, mint a kőkoly a
tűstá buza közűt. Azért ha az eretnekség leűen
oka a tantorodásnak és teuelgesnek a hiuec közűt,
bezzeg a gűmöltsűis az eretnekség leűen,
Ha a nap fel tamadot és délű uagon, sűkség fe
nesslegnek és nap uilagnac lenni. Posita causa,
ponitur effectus. Ha tűz, tehát melegsűge ua
gyon. Ha hűnes őrdűg uagyon, sűksűg eret
neksűgnekis lenni a bűnert.

VIII ELLENZES

1. Reg: 2. Istű akerattya oka műdűenec, Isten akaria a bűnert,
3. Reg: 11. mert ha nű akarná, nű lehetne, Akarű az Eli pap
4. Reg: 25. fia i Ro

fiai Roboű és Amasias Kiraly hogy ne enged
genec az io tanátűnac, Hát Isten oka a bűnnec.

Felelet.

Az Isten akarattya, a kit ki ielentett, két kep
pen kel meg gondolni: Istenbű és a teremtet
állatokban. A mit Isten akar azt ömagabű meg
mieli. Mint, akaria igassűga berűnt, mint Biro
tűstiben a bűnterűst. Hát így akaria az vakeitűst,
bolondcitűst, kemenitűst, és az utolűso bűndűket,
a menibűl az elűdű bűndűknek bűnterűsi és zoldya
Igy akarű, hog ne engedgyen Roboam, Az az,
Isten akarű bűntetni Roboamot engedetlen
sűguel, akaria uűgezteis ezt, hog a harag edenit
a bűnert meg bűntessű. A bűnterűst akaria és
parantűsollya, akar bűn általs' akar egyeb őstör
altallegen. Akaria irgalmasűga berűnt az idűű
zeitűst, meg tartatűst és gűiogetűst. Ennec meg kell
lenni azokban, a kikben effűctűuű meg akaria ő
maga czinalni és el akaria uűgezni az idűűzei
terűst. Akaria a terűtűst, elűtűtűst és raplalatűst, műdű
nec birásűt, hatalmas iűűűga és bűlűtesűges ta
natűsa berűnt. Eph: 1. 2. 1 Cor: 12. Col: 1. 2.

Ez igassűga és irgalmasűga berűnt ualű
dolgoar, a kiket őmaga czelekedűst, akaria cze
lekedű

Az Isten
nec akarű
tyarol.

Iekedő akarattyaual Ps: 113. Mindent ualamic a-
karà meg czelekedéc

Más akarattya uagyon engedő akarattya: ez
akarattal a sátant es a hitetleneket el borsáttya
utokban es bűnökben, eleiket nem állja. Ez aka-
rattal engedé Adam es a Satan esetét, nem ia-
uallás es nem czelekedét keppen, mintha Isten
czelekedte uolna a bűnt es esetet, hanem igaz
iteleti berént, el borsáttya az embert bűneiben.
Azert, hogy hatalmát meg mutassa az igazságos
büntetésben, az utan irgalmaságánakis nagy
uoltát, hogy meeg a bűnbőlis ki uészen, ellen-
ségből baráttyaúá teszi, es fellyől hagrattya
bűneinken az ő irgalmaságát es nagy kegyel-
gyelmességét. Rom: 6. Nem oka hat Isten a
bűnnec, mert Isten nem iauallo es nem czele-
kedő akarattyaual akaria a bűnt mint Ps: 5. Is-
ten, te nem akarod a bűnt, hanem el borsáto es
uissza nem uono közönséges akarattyaual, mely
akarattal nem uétkezik, hanem a sátan es em-
ber uétkezik sátat akarattyaual. Mint hogy a
gonos engedetlen fiu nem fogadgya sódat, ne-
ki balasztod es rea boczáto s' Haiduúá leßen:
nem te vagy oka hogy gonos. Mert büntető es
el tasíto

el tasíto s' ellen tarto akarattal téssed, hogy en-
gedetlen fiadot bárára boczáto. Így az Istenis,
a Satan es Adam esetét es minden hitlenec bű-
neit, ellen tarto, el tasíto, busult es büntető a-
karattal akaria. Mint ha azt mondaná. Eredgy
akar pokol tartson meg ha meg nem akar ma-
radni. Ez akarat, engedelem berént leßen Isten
tól, nem kebreítés auagy erő sac berént, mint
ha Istent ualaki meg győzneie.

Harmad akarattya vagyő gőd uiselő, tápla-
lo es éltető akarattya Matth: 10. Az ueréb nem
állhat a földre, Isten akarattya nélkül, az az, Is-
ten gonuiselese, tarrása, éltetése es ereienekül.
Ez akarat nélkül senki semmit uem teher, mert
állator, életer, mozgást, erőt es táplálást ő ad.
Ez táplalo, éltető es tarto akarat nélkül, nem
ésert el Adam, nem is uétkezhetic ember, ha
az Isten nem tartaná es nem mozgatná az em-
bert, né elherne, Act: 14. 17. De ez akarattal,
Isten, a mi dué Istené, azt tartya es otalmazza:
A mi penig őrdögé s' embere, a bűnt, nem a-
karia, nem élteri, nem czelekedi sem tartya.
Iollehet a bűnis az Istentől adatott állatban es e-
rőben tartatic es áll, de azért a bűn nem Istené.

O

Mint,

Mint, tied a hus a kit uőttel es te tartod, de a dőghus és a husban ualo fereg nem tied, mert utalod. Istené az allar, de az állatban a bűn őrdőge es emberé. Ez akarattal tart Isten mindēt. Az Istenk állattiban a secunda causac ez első causanelkül semmit nem tehetnec.

Neged akarattyát az Istēnec oluassuc kőzōnsēges, maga mentő es tőruén berént ualo akarattyát. Ezzel akar mindent iduőzeiteni, iot es gonoszt. Ez akarát miért hog tőruén berént emberi erőre kőttetic, be nem telic mindenekben, mert a mit Isten kiuan, ez akarattal senki meg nem berezheti. Erről sol, Akarálac, ugymond, teged meg tereiteni, de te nem akarád, az az, kőzōnsēges akarattal en akartalac meg tereiteni, de te nem akarád. Mert nem lel eleg akaratomnac be tellyescitesére, sem a Tőrueny sem Euangelium berent. Mat. 23. 1 Tim: 2. Isten mīdēt iduőzeiteni akar, kőzōnsēges kilső akarattal mindent, meeg a harag ednitis iduőzeiteni akar ia, hogy senki a bűnnec es eluebēsēnec okāt Istenre ne kennye. Erről így solnac a regi sient Doctoroc.

Qőrdic akarattyá, czelekedő akarattyá es kiualtkeppen

kiualtkeppen ualo, a kiuel uálaft es iduőzeit. Ez akarát bē tellyescedese Isten ereiére es Christusra kőttetic. Ezzel a mit akar meg lőfen. Ioan: 5. Ezzel a kit akar iduőzeit minden ketségnelkül. Ez akarattal czac a uálaftottakat iduőzeiti, nē mindeneket Ioan: 5. Rom: 6. A kiket akar meg élești. A kikē akar kőnyōrúl. Hāt más akarát ez, az is meg mas a hol azt mōdgya, Akarálac s' nē akarád. Mindeneket akar iduőzeiteni s' nem iduőzūlnec. Mert latod hog mōd, ualakiket akar meg élești. A kikē akar kőnyōrúl. Ez akarattal fordeitya őmagához es iduőzeiti a hiueket.

xv eretnek seg

Azt mondya Aran Tamas, hogy a Tőruén ninkel hirdetni es tancitani.

Felelet.



Őt tancitani es hirdetni kell az Anyaszentegházban, mint Istēnec igassága kőuetit, uáltozhatlan Isten reguláiát es a mi siuūnkre irt bűlczéséget.

O 2 Mert a

Mert a Szent Lelec Isten a törvény által feddi és mutattya meg a bűnt és indeit az oruos Christushoz. A törven mutattya meg mi legyen az io s' mi legyen gonos. Isten adta a törvent a bűn feddéséért és meg mutatasáért a gonosok nac bűnteresére. Gal: 3. 1. Tim: 1. A Prophec-
tac, Christus es az Apostoloc tancitottac a nép-
pet a Törvényre. Mint Christus Mat: 5. 15. 19. 22
magyarazza a Törvent. Szent Pal Rom: 1. 2. 3.
4. 5. 6. 7. Az Istenhez ualo téresben, Christus
igassaga ismeretiben, a mienknek meg utalásá-
ban, első garaditsa a Szent Leleknek a törvény.
Mert a mi ruságinkat a törvenből mint egy ti-
kőrből úgy mutattya meg. Phil: 3. Iacobi: 1. 2. 4.
Bort es olait onta a sebhetett ember sebebe a
Christus. Esa. 8. Deutr: 4. 5. 30. Exo: 20. 34.
irua uagyon, hogy az Isten törvényenec az A-
nya Szentegyházban meg kel maradni. Eph: 5. 6.

Kérdés:

Há meg bűnt a Törvény, nam csak keresté-
lőlanosig uolt?

Felclet:

Az arnyekozo Törvényec, mint, a Papsághoz
cs külső,

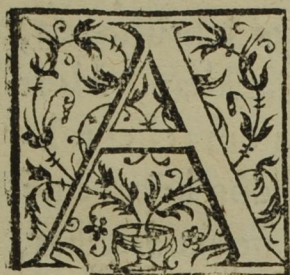
cs külső Sydo rend tartáshoz illendő törvényec,
mí arnyekoc, meg bűntenec. Mert a Christus
el iduesét es áldozattat példázta. Mat: 11. Ioā
1. 2. Gal: 4. Ebr: 7. 10. 1. Cor: 10.

Az iz parantsolatis két dologban bűnt meg a
hiuekben. Eggyikben, hogy immár nem peda-
gogus, nem köuez es nem kerget Christushoz,
mert fiac uagyunc. Gal: 3. Másikban, Mert
nem kárhoztat, nem rettenthet, nem tehet rab-
bá es nem tarthat tömlőtben, ördög kezében
adhat, bűn alá nem rekeszthet es nem uádozhat,
mert szabados fiac uagyunc. Ioan: 8. Rom: 8.
2. Cor: 3. De azért bűkség a hiueknek tancitani
a Törvent, három okért. Elsőért, a maradéc
bűnnec meg mutatasáért es feddéséért. Másért
a tancitafért, hogy a iot es gonos meg mutassa.
Harmadért, hogy az iora bűvednec legyen es
a mienket le czepellye s' meg begyeneitse. Har-
czac a papsághoz ualo ceremoniac es a Moses
külső arnyekozo Törvényi bűntenec meg, nem a
tiz parantsolat, az az, nem a természetnec törve-
nye. Kereztelő lanosic tartottac az arnekozo
törvényec es ceremoniac.

xvi eretnekseg

Nem őrdög czalta meg Adamot hanē kigio!

Felelet.



A kigyo őrdög uolt, mert
folt es lsten meg átkozta. Isten
Adamnac azt igerte hogy a ki
gyo feiért, az az, az őrdög or-
szágát es birodalmát Christus
rontya el. Ellensége es hada uagyon a kigyo-
nac az emberrel. Az őrdög hadakozic ellenüne
Hár a kigyo uolt a Satā. Eph: 6. 1 Pet: 5. Luc: 21.
Christus Ioan: 8. azt mondgya, hogy az őrdög
öltte es czalta meg Adamot 1. Ioan: 3. Az őrdög
által iött be a halál es bűn. Sap: 2. Rom: 5:
1. Cor: 11. 2. Cor: 11. 12. Az őrdög hitette es czal-
ta meg Euát a mint az egész bent irás mondya.

Kerdes.

Mikor eset el a Satán?

Felelet.

Az ember eseti előt esęc, azt nem tudgyuc
mikor

mikor, mert az irás nem mondgya: hanem czac
azt mondgya, hogy el esett.

xvii eretnekseg

Egy őrdög lints több a bűnnel, hanē czac a bűn
őrdög.

Felelet.

Szamtalan soc őrdög uagyon, a kiket Isten po-
skolba hánt, kiket meg győzött es meg birt, s'
hatalmokat el uőtte, sereg őrdögöket üdözt ki *Mar: 4.
8. 9. 25.*
az emberekből, az őrdögöket pokolra hannya *Ioan: 8.*
Christus. Ez uilág Istenénec, teiedelménec, régi *Luc: 11. 16.*
kigyonac es gyolkosnac hija az iras Eph: 6. 1. 16.
Pet: 5. Mindenkor hadoc uagyon a hiueknec az
őrdöggel. A bűn őrdög háza, őrdögöl iött uétec.
Más a bűn, más az őrdögis. Az őrdög lelki állat,
De a bűn nem állat, hanem uáltozo uétec.

xviii eretnekseg

Christusnac nem uolt teremtet lelle.

Felelet.

Istenfeg



Nem Stensége szerint a Christus lelki állat és nem teremtetett, de embersége szerint teremtetett lelke és teste uolt mint embernek. Mert Isten lelke a szent Háromság erejével a Máriától formálá a Christus testét és vérért. Ebr: 2. Lucæ: 1. 2. Azt mondga az iras, hogy Isten formált Christusnak testet és lelköt. Hát teste uolt. Pro: 8. Ha Isten teremtetett Christust, hát embersége szerint teremtetett állat. Gal: 4. Rom: 8. 9. Asszonyi állattul letne c hja az irás Christust. A Credo mondgya hogy emberre lett, szent lelektől. Hasonló mindenben az ő atyáfiához az emberekhez. Az embernek teste és lelke uagyon, hát Christusnak is: Ebr: 2. 3. 4. Phil: 2. Testből és okos lelekből uagyon a Christus. Christus az ő lelkét Atyának aianlott, Paradicsomba ment lelke, somoru nolt a Christus lelké halála felé, ki boczá a testből lelkét, hát teremtetett lelke uolt. Mar: 27. Lucæ: 23. Ioan: 19. Ha lelke nem uolt uolna, nem uolt uolna ember.

¶ Az aran Tamasteue'gesi meg feitesinec ez a uege.

xix eretnekseg

Nem mind ez uilagot ualtotta meg Christus és nem mindenekért holt meg, hanem czac az ualasztottakért.

Felelet.

Sőt mind ez uilagert meg holt, ez egész uilágert ualtságul adta magát Ioan: 3. 10. Vgy szerint Isten ez uilagot, hogy fiat adá erte 1. Ioan: 2. Ki engesztelő áldozat nem czac a mi bűneinkért, hanem mind ez egész uilág bűneiért. Apo: 5. 6. 7. 13. A Báran meg hala ez uilágért. 1. Tim: 2. Tit: 2. Christus ualtságul adá magát mindene kért. Ioan: 1. Ez az Isten Baranya ki el ue'bi ez uilágnac bűnét. Rom: 5. 6. 1. Cor: 15. Mint egy ember által az halat, így mind ez uilág az egy ember Christus érdemevel igazula.

Kerdes.

S' nám nem minden ember idu'özül?

Felelet.

Annac immar nem Isten oka, hanem az embereknek

bereknek engedetlen hitetlensége, mert ne minnyaián hisznek es nem minnyaián engednek, nem mindenek uésze el a Christus érdeme hittel. Mint az nap mind ez uilagnac felmad de czac azoc latnac nala a kiknek Isten bemeget adot, auagy mint az első az egsz le esic, de czac az nagy földet hattyá meg, a kő siklan pedig es a tőkén keueset fog.

Kerdes.

Nam bemeget Ianosnal Ioan: 5. 6. es 10. azt mondgya Christus, hogy a hiuekert áldozta magát, az hiuekert könyörög, nem ez uilágért?

Felelet.

Nézuén a Christus uátsága elegségére es Isten kegelmenec a bűn földt ualo el aradasár a, mind ez uilágért könyörög, áldozic, meg holt, es mind ez uilagot meg ualtotta. De nézuén a Christus érdeme, Isten kegyelme hasznára es ereiere, czac a hiuekert holt meg es czac őket ualtotta meg. Mert a Christus uátsága czac az ualasztottaknac használ. Annac okaert, hogy a bemeget Lelec czac az ualasztottakban czinál hűdte. czac az hituel uehetni el pedig a Christus iauait

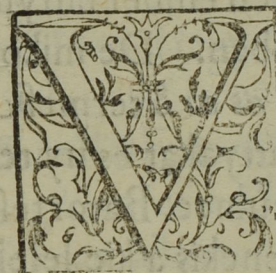
czac az

Czac az ualasztottac hisznek Ioan: 6. Act: 13. Bezzeg hát: czac nekic hasznala Christus érdeme. Pro omnibus mortuus est sufficienter, pro electis tantum efficaciter. Augustinus. Az az, elegség keppen mindenekert meg holt, de hasznalatos keppen czac az ualasztottakert.

xx teuelges

Soha a fattyac nem iduözülhetne, mert raboc es nem tista ágyból ualoc X

Felelet.



Alaki lelekben es testben mīd-holtig fattyu es harag edenye, nem iduözül, de a fattyac kőzül a kiker Isten az életre rendelt, ualakiket Isten meg tereit s' meg fordeit, ualakis hisznek, ha bemeget fattyakis, iduözülne, Ioan: 3. 5. 6. Christus mondgya. Né ualasztya ki a fattyakat. A Christ' élci es nézeti kőzöttis fattyac es paraznac bálaltatnac elé mert Christus a fattyakat s' paráznakatis iduözeti a kic meg tērne.

Kerdes

P 2

s' nam

S' nã bent Pal el ualasztya a fiakat a fattyakról,
Ebr: 12.

Felelet.

Szol bent Pal a hitlen rab fattyakról, a lelki fattyakról, nem a testi fattyakról.

Kerdes.

Nam bölts Salamon azt iria hogy a fattyu uessőc nem lesz nec foganatossoc es az ő attyok nac annyoknac lesz nec bizonsági?

Felelet.

Szol ez világ iteleti berent, mig az ő természetek ben meg maradnac. Így minden ember fattyu, undoc es haragnac fia ő magában. De mikor
Eph: 2. Isten az embert meg fordeitya es az ő természet-
Rom: 5. tiből ki uessi, uyonnán bűli a fattyakat es uy te-
1. 8. remtett állattá teszi, akkor iduözül nec. Bator test
Eph: 4. berent tistá agybol ualóc legyenek is a kie lelek
ben fattyac es az ő meg romlott es Istentől el
szakadott bűlertésekben maradnac, elkarhoznac.
de ha uyonnán bűlertet nec, Isten nec igaz fia
lesz nec es iduözül nec.

xxi eretnekseg x

Az eskütes nec nem kel lenni a hazassagban
a lelki pastor által, sem más által, mert nints az
írásban.

Felelet.



Oha nints erről iras hogy meg esküdgyenec az uyonnán hazafulóc, de uagyon pelda rola
Mert Abraham Isaknac hituel uott feleséget. Christus az ő Gen: 24.
iegyeseuel az ő lelki hazassagaban meg esküszik
es hituel gyűrdzi maganac. Ezech: 16. Hituel
es esküuessel uölec en magamnac. Osee: 2. Iere
32. Hituel iejyzélec magamnac. Ha a testi ha-
zassag tiköre es peldazattya a lelkinec, a mirt
bent Pal Eph: 5. 6. taneit. Hát bizon illic es sük-
ség lenni az esküués nec, hasznos nemel haza-
soknac álhatatlanságokert. Iobbis lenni, hogy
nem mint nem lenni. Mert használ ha leszen, árt
ha nem leszen. Mikor azt mondgyuc hogy sük-
ség lenni, nem kötelből mondgyuc, hanem az
emberek nec fogyatkozását nézuen.

Noha a predicatorhoz az iras nem kötözi,
hogy czac ő esküsdn, de a taneitáért, az hazaf-

P 3

sag magya

ság magyarázatraert, a mint bent Pal Eph: 5.
1. Cor: 7.9. magyarázza a hazassagot, io a pre-
dicator által ualo meg esküves. Noha a hol
nints predikator, ott iambor bironac auagy tö-
kelleres iambor eskünc általa meg lehet az es-
kütes mikor immar az Isten a két semely közt
megszerzte a hazassagot. Minem az hit közt
őűe tökeppen a hazafokat? Hát? Az Isten
szerzese, a hit erőseiti az embereket az hazassag
ban. Mat: 5. 19. A kit Isten őűe köt, senki el ne
szakassa, Bar meg se eskünnenec a hazafoc czac
tökelleresec uolnanac. Nem mondgyuc aztis,
hogy a hazassag sohá nem lehet esküvesnelkül,
mert mikor Isten Adamot es Euat őűe szerzé,
nints az ott, hogy őűe eskütte uolna őket: mo-
stan a meg romlott természet uonba a hazassag
ban ualo őűe esküvest.

xxii teuelges

Nem io enekelni a kereszteni gyülekezetben

Felelet.

Sőt úgy



ÓT ugyan búkség a hiueknec
enekelueis mikor lehet diczer
ni az Vr Istent. Mert az Isten
azert teremte az emberne-
cűat, hogy diczerie Istent ue-
le. mikent a Patriarkac, Proferac: mint Moses,
Dauid es többen. Az Apostoloc enekle-
szertec az Vr Istent. Az enekles az Istent uisze-
letnec reße. A ki hitből Isten kegyelméből tista
űűel lelecken áldgya az Vrat. Christus mikor a
űűeg Vaczorát szerzé, eneklet az utána bent Pal
pedig Eph: 5. Col: 3. azt mondya hogy enekle-
secken diczeriűc az Istent. Tancitűc es intűc
egymást, hymnusknac, cancioknac, lelki di-
czereknec es Psalmusknac általa. Is meg azt
mondgya, hogy ő a gyülekezetben, baiaual lel-
keuel, eneklesseles enekkel diczeri az Vrat. Ha
czac sugua űűedben, lelkedben, magadban e-
nekleű, nem tutz úgy mást teneitani es inteni
az enekleűel. A köűeg sem tud úgy Ament mō
dani a te áldásod es eneklesed ntan, ha czac űű-
uedbē zōborals. Agya furor deli cifra űűegha-
zi űűolga, auag inkab deli bábac azoc, kie a lelki
keresűűe dicsereket, Psalmuskat, antifonakat
patremot

Exo: 15.

34.

Dent: 32.

Psal: 133.

140. 145.

Mat: 26.

3. Reg: 1.

2. Para: 4

5.

Patremot, Credot, Etinterrat feleségektől ualó
 begyenletekben nem mondgyác, hanem inkább
 meg tiltyac. Nem io a papai idegen nyeluen
 ualó ordeitas, tellyes torockal értelemnelkül
 ualó enekles, orgonalas, hegedőles es diskanto
 lás a keresztyeni gyülekezetben, kic czac fülne
 es nem lelekne cölgalnac. Mert bolondosko
 dic a ki értelemnelkül tancit es enekel a gyüle
 kezetben 1. Cor: 14. De a keresztyeni enekles c
 leitől fogua uolt az Anyaszentegyhazban.

xxiii eretnekseg

Szükség ostyanac, oltarnac, pap öltözőnec,
 kamsanac, fülbe ualó gyonafnac es egyeb cifra
 nac lenni az Anyaszentegyhazban. Nem oltat
 ni aítalon, poharbol, kouafos kenyerral auag
 roz, köles, arpa, auagy cyrockynyerral az VR
 Vaczoraiat.

Felelet.

Christus az uaczorában három parantsola
 tot adot az uaczora allatryánac elueues
 ben es

sebe es meg tartásában. Első, Vgeyeterc. Mafic,
 Egyéterc, Harmad, az en emlekezeremre tegye
 tec, az az, VR halálat hirdessetec. Parantsollya
 hogy a kenyert, pohárt, uegyűc es egyűc es
 az ő szerese szerent élyűnc uele: de nem pa
 rantsollya mely nap, hol es mikor, hanfor, mi
 czoda kenyerruel, borral. Kezedbe uegyedé a
 uagy szadban. uas, aran, ezűst, on, fa, föld auag
 űűeg poharbol. Le űűueé, alua, fekue. Aítal
 rolé, uekarol, kűröl, tanyerrol. Miczodas ruha
 ban cikornyásbaé auagy paraít ruhában, ezek
 ről semmit nem parantsol sem az gyonafrol.

Hát átkozott az, a ki azt kötelbe hozza amit
 Isten nem parantsolt es a mire nem kötelezett.
 Akar kouafos kenyerrrel s' akar kouaítalannal,
 akar fa s' akar kö aítal legyen, akar pogacza
 ual legyen, a Christus ezt mind szabadfagban
 hatta: hát se kouafos kenyerrhez se kouaítalan
 pogaczahoz se ostiahoz ne kötelezd, mert űűet
 kezel.

Kerdes.

Ioé hát az oltár, ostya es keleh, s' ioé a papa
 edeniuel, misemondo, baluanyozo ruhaiaban,
 minden keleptzciebē oltani az Vr Vaczoraiat?

Q

Felelet

Felelet.

Nemio. Miért? Mert az Isten azt kívánja hogy a lelki paraznaságunkban ualó feriünk-nec neuét s' meeg emlekezettis, ualami őrdög től es Papatul, hamisban, baluanyozásra be cizott, mind el hanyuc es ingyen se emleitsuc a gyanánt, hogy ez utan uéle élnenc, mint parazna ruhauat, mert nem io meg maradni a hiuec között. Miért? Mert az oltar es a mise módó ruha, a Christus elidőendő áldozattyának arnyeka uolt. Immar a Christus elidött, a Leuit papság Christus papsaga miát meg búnt. Nints immar testi uéres áldozat, nints papság az uy Törüenbē, hát oltar es aldozo ruha sem lehet. A ki pedig azt mondgya hogy búkség, az oltar mellett legyen keś a tulkoknac es bakoknac áldozattyáhozis.

Touabba, noha a baluanyozo uég es kötel az oltarrol, oltyarol, es papa ruhaiarol az hiuec között, el költ de meg sinkel leni. Miért? Mert Isten neuét sem akaria hogy a baluanyoknac, papa moslekianac meg maradgyon. Oseę. 2. Hab: 2. 3. Agg: 2. Ezert, hogy a mi tudatlan maradkinknac botrankoztatasa ne legyen az őrdög cze

dög cegeres hálóia. Iudicū. 2. Masod okaert. Mert a baluanyozasnac, gonosuegnec cegeres, billege, álnoc háló képe az oltyan, oltáron, kepen meg maradt. Az irás pedig mind uégét formaiat karhoztattya a baluanyoknac. 1. Ioan: 5. Esa: 42. 44. Sap: 14. Ha el költ a bor, ued le a cegert ne czalardkodgyal, hogy a ki nem tudya hogy el fogyor, ne czalattassac meg. Harmad. mert a Belialnac Christussal, Christus szerzesc-nec az őrdöguel, soha semmi közösülése egydt nem lehet. 1. Cor: 6. 8. 10. 2. Cor: 6. Nem áldoz hatunc Istennec es az őrdög nec, nem uonhatuc egyiarmot beliallal: azert el kel hánni a papact őrdögét, az előbbi parazna feriünk nec ruhaiat, parazna gonosűlőzetit rolunc. Mert ami iege sűnc a Christus bannya meeg neuétis szaiunkban az előbbi parazna feriünk nec, a kihez a baluany imadasnac ideien halgattunc. Oseę: 23. Esa: 28. 1. Cor: 10. Ha peldat köuetz szabadságban, köuetd a Christust. Christus pogaczauat szerzē az Vaczorat, ki akkor hét napon az husuet ünnepeben a Sydoc között, köz kenyér uala mindē nec, ha Christust akarod köuetni: ha pedig az Apostolokat akarod köuetni, de koua-

ſos közönſéges kenyerral éltene. 1. Cor: 11. Actor: 2. 20. Iob köüetni az uilagofſagot az io peldat, Chriſtuſt es az apoſtolokat, hogy nem mint ördögét es a papaét. Raboc es bolondoc azoc es az igaz kereſtyeni ſabadsagnac meg tö rőſi, kie a papa loua farkara kötic magokat. A ſugua ualo gyonaſt hogy a fertelmefſegnec ar-rya talalta es hogy kereitő ezköz uolt inkab hog nem mint lelki uigaſtalás, meg eſmerni abbol a meni ſoc fertelmefſegec es gonofſagoc belőle ramadtanac. De mi főkeppen azért utállyuc, hogy a Chriſtus erdemenec ellensege, mert annac a czelekedetnec tulaidoneitya papa a bűnec boczánattyar, kit mi czac a Chriſtusban talalūc, ſnaloc a ki meg nem gyonic annac nem haſnal a Chriſtus halála. Hazugság az hogy rancitas okaert kell lenni, mert a rancitáſhoz Catechiſmus kell, es közönſéges predikallas. Ha ualakinec oly dolga uagyon, hogy magán lelki paſtrortul auagy egyeb kereſtyen atyaſutol rancatfor auagy uigaſtalalt kér, az nem kötelalat uagyon, hanem ſabadságban.

XXIIII teuelges

Szabad a Kereſtyeneknec a papifſtac bálua-nyozo miſeiet halgatni. A papifſtac proceſſio iarafaban es temetefeben ott lehetnec. Szabad egy templomban egyſerſmind a baluanyozokkal az VRnac ſentſegit oſtrani mert a tiſtraknac minden tiſta.

Felelet.



Int az uilagofſag a ſeretséguel a bűn az igafſagual, Belial a Chriſtuſſal őſue nem tér, így a hiuecſoha őſue nem térhetnec a hittelenekkel. Az ördög nec, baluànnac s' Iſtennekis egyſerſmind nem aldozhatnac: A Kereſtye embernec a baluany imádáſt es a baluánt, az ördög gyülekezerit, az ördög es emberec baluanyozo beſedét es ſerzeſet, mint egy mérget ugyan el kel tauoztatni. Pſal: 1. Ioan: 5. Chriſtuſis azt mondgya Mat: 7. Otalmazzátoc meg magatokat a ragadozo farkafoktul. Ioan: 10. Az en iuhaim az en igemet halgattyac

halgattyac, az idegenét nem halgattyac. Psal: 1.
 Bodog a ki nem ment az hiteleneknek gyüleke-
 zetiben. Psal: 80. 81. 84. A benteknek gyüleke-
 zetiben diczerlec tegedet. 2 Cor: 6. Esa: 56. 72.
 Leuit: 26. Mennyetec ki közüldc, az undoc álla-
 rot ne illesztetec, sőt uálljatoc el tőlöc. Ezt bent
 Pal a keresztyenekre fordeittya, es a hiueknek
 parantsollja, hog egy iarmot ne uonnyanac a
 hitelenekuel, mert semmi közdöc nints hozzá-
 ioc. Ha a hitelenek gyülekezetibe megyünc,
 ellene nem szóluc, sőt illettyünc az undokságo-
 kat, halgattyuc meseieket, söt Isteni karomlaso-
 kat s' ellene nem szóluc, uétkézünc Isten ellen,
 mert ötet meg tagadgyuc, es a gonossagra rea-
 engedünc ezzel, hogy ellene nem szóluc. Ró:
 2. 10. Mat: 10. Christus nem tagadá Pilatos előtt
 a mire kérdec, mi se tagadgyuc mint Kereszt-
 elános. Mat: 3. 11. Az Dáuid azt mondgya.
 Psal: 57. hogy a hui emberbe dugia az ő fület, a
 baluanyozo söt előtt.

Kerdes.

Hát nem mehetzé oda semmikeppen?

Felelet.

Felelet.

Egy leleckel, hituel, ertelemuel, egy akarat-
 tal a hitetlenekkel nem mehetz: hanem külömb
 hituel, leleckel, ertelemuel, ugy, hogy czufol-
 lyad az ő rutlagokat, ellene sötly mint Christus
 es a regi doctoroc es iambor ranolo es raneito
 s' uigyazo piskec. Ha pedig gyengéc a houa
 mégy, ott az ő templomokban auagy Sinagoga
 iokban, raneitsad öket Isten sáiából, es utaltasd
 meg uelec a baluanyokat. Mődgyad hogy nem
 Istené a kepec es teuelegnec. Mint bent Pal, s'
 Christusis czelekédec, ki üzte a cōplarokat, meg
 monta hog teuelegnec, s' teis ugy czelekedgyel.

I ELLENZES.

Nam Eliseus Profeta meg engedé Naman Si-
 rusnac, hogy a Nymrot templomaba, be méhet
 Vraual imadkozni?

Felelet.

Nem engedte azt hog ott baluanyozzō, uag
 hogy a hitlenec templomaba együt imatkoz-
 zēc, uagy hogy, a hitlenec ördögnec, ő penig
 az Istenec. Hanem ezt a külső szolgálatt en-
 gedé meg, hogy az ő Vrat be keserie a bal-
 uannac

uánnac templomaba es a külső tífteffeget Vra
 nac meg adgya. Ha ott leßen Vraual, hát illy oc
 alat legyen, hogy ő ellene álljon az ő bolő d-
 ságoknác. Maganac külön csinallon oltart a hol
 az Izrael Istent imadgya es áldozzec. Semmi
 tífteffeget ne tegyen a baluanyoknac, sőt ellene
 álljon mind hitőknek s' mind tudományok-
 nac. A Kiralynac czac külső keppen szolgáljó,
 ne a Kiraly baluany Istene nec. Szent Palis be-
 ment a baluanyozo templomba, de ellene állt
 a baluannac, oltarnac, tudomannac. Vgy tört
 Naamanis, mint uallástón Eliseusnac, hogy so-
 ha többé baluan Istent nem imad, hanem az Is-
 raelnec igaz Istent. Naamanis külső szolgálatot
 kérd a Profetatul, nem lelki, hogy ott a Nym-
 rot téplomában Vraual együtt baluanyozna. a
 Profetais nem úgy mint iouallas keppen enge-
 de est, hanem czac egy engedelem berent ualo
 modon. Mint ha azt mondaná. Bizony oda a
 templomba nem kellene mēned, de miért hogy
 tíftef tartya ezt, s' meeg gyengen uagy a hitbē
 hogy meg ne idegenedgyec tőled urad s' az or-
 szagis, mennyel bekeséguel, de azért ellene
 álloly a te urad tífteletinec es hitē nec: ő kedue-
 iert ne

iert ne baluanyozz, s meg boczattya Isten ez bü-
 nődöt. Ha ez Naaman Syrus dolga sem uolt uē-
 teknelkül, hát miért kőueted az uēket: ha ő ne
 ki Isten a Profeta kereséiert meg engedte, tene-
 ked nem fogia meg engedni.

De az mástani nemelly Vduar nepei s' e-
 gyeb sinnyel ualo keresztyenekis, kic az Olah
 Miklos kedueiert, az Aulica Theologiat kőue-
 tic, hogy czac olah ersec a Feiedelemmel tíftef
 berenzen nekic, auagy alafaiokat el ne uegye
 s' efföldi uránac keduebe lehessen, ugyan siueg
 uetue halgattyac az őrdög bauát a Meset. Ke-
 zeket fel emelue imadgyac a buuás corpet es
 nagy terdet suitnac neki. Ez terd haytas, siueg
 uetes, kezek nec el terieftese, imadafnac iegie
 a mint az irás mondgya. Bizony hát baluányo-
 zoc ezec. Mert ellene nem mer nec állni a bal-
 uany imado papa soc undoksaginac, meg ra-
 gadiac a Christust a halando es porra leiendő
 ember előtt, ez uilagi félelemert es iofagert.

MAS ELLENZES

Nam Nicodemus ejel jár, hát minekünkis
 szabad palást alatt tartanunc a hitlenec között a
 R hitőt,

hitőt, s' el titkolnunc az igazságot?

Felelet.

Praba

Nicodemus uérőt ebben, a mint Christus megdorgallya Ioan: 3. Nem io az uétket követni. Mas az. Nicodemus ellenec bört a Sydoknac bört a sinagogakbannis, az ő bolondságát nem is ualra, mint Ioan: 7. 8. 9. azt mondgya, A mi törvényűnc nem őli meg az embert bizonyágnelkül. Ha ez Iesus iot mielt, hát miért őlnéte meg. Több dologbannis az ő hitét meg mutatta, mert Christus temetésebennis ott uolt Iosephuel, mikor az Apostoloc Christus mellől mind el futtanac uala. Luc: 23. Mat: 27. Christus azt módgya, hogy remessze el az hitetlenec a hitben holtakát. Nem illic nekűnc ott lennűnc es hallanűnc a mi Istenűnk nec karomlasat. Hát egy templóban nē lehetűnc a hitlen baluanyozockal, hogy az ő baluanyozo es Isten karomlo bauokat halgassuc, mert Naaman Syrusis Sydo orszagbol uirt két őbueren földet es abbol czinalt oltart.

Christus tanéitá a Salamon templomaban, mert Vrnac reploma uolt, de főkeppen akkor tancitott, mikor az Iraftudoc Moses bekibe ültenec. Mikor pedig el hagrac az Vrét es az őma

goket

gokét auagy az őrdögét tancitott, ki ment közülc es a hegyen tancitott. Ianosis Bethabara ban kereselt. A beliallal eggyűt nem lehet a Christus tisteleti, mert meg tiltja Christus, hog az ő iuhai ne hallýac az idegen bauát Ioan: 10. ugyan azt mondgya, hogy ki mennyűnc a baluanyozócközűl, ne illessuc az ő tistatlanságokat. Szent Dauid ezt mondgya Ps: 80. A bente nec gyülekezetiben diczerlec en tegedet. A Corint' beliekis a kie keresytenec uoltac, eggyűt eg tēplőbā nē őstottac az Vr Vaczoraiat a baluanyozockal. Az ő törűnbennis soha nem engedte az Vr, hogy az ő áldozattya es tisteleti eggyűt legyen a pogánoc baluanyozasaua. Hát Budan es Tolná ebbē uérkec uagyő a keresytenec nec hog a parazna Babyllon papiaual egy bört mind eggyűt kialtnac, az hitlenec őrdög nec, ezec pedig Isten nec. Az Istené soha nem tér őbűc az őrdögeuel, mint igaz a setetseg az uilagos ságu. Osee: 2. azt mondgya az Vr Isten, hog ne uert se hadya a baluannac hog meg maradgő Hab: 1. 2. Hagg: 2. azt mondgya, hogy a baluanyoktul meg tisteletya templomát. Esa: 44. 52. 2. Cor: 6. azt mondgya, hogy a baluanyozo tisteleteket el

R 2

hadgyuc

hadgyuc es az ő bordelyokból ki mennyűnc. Ha
a mi restűnc nem lehet egyűersmind Istené, s' az
őrdőgeis, ugyan a tiűtelétnec templomais a hol
Vrunkat tiűtellyűc, Istené es őrdőgé nem lehet
1. Cor: 3. 5. 2 Cor: 6. Ps: 57. Be kel dugnunc a mi
fűleinket, hogy ne hallýuc a baluanyozóc bú-
űlesekert.

xxv teuelges

űabad mind ferűunac es aűoniallatnac keresű-
telni s' predikalni.

Felelet.



Z V R a Profetakat es A-
postolokat ualaűtotta a tanci-
taűra, hát senkinec hiuatal-
nelkűl es ualaűtasnelkűl, nem
lehet hatalma es melűosága a
predikallaűra es a űent ieűyeknec ki űolgaltara-
űara. Rom: 10. Nem predikalhatnac, ha nem kűl-
dettenec. 1. Timoth: 3. 4. 2. Timoth: 3. Titum. 1.
Azt parantűllya űent Pal altal az Isten, hogy
tancitokat

tancitokat ualaűon, es probalaűnelkűl, s' ualaű-
tasnelkűl senkinec ne hadgyon tancitani. Ebr. 5
Senki nem uehet maganac tancitasban es pap-
ságban tiűtelűeget auagy tiűtet hiuatalnelkűl.
Act: 1. 6. 8. 13. 14. Valaűtyac Maryaűtes Iűtuant,
Palt, es az Apostoloc kezeker reaioc uetűc. Az
Iűten meg bűntettű azokat a kűc ualaűtasnelkűl
es hiuatalnelkűl profetaűa auagy pappá tűtűc
magokat.

1. Reg: 19

2. Reg: 6

2. Para: 29

Leuit: 10

Num: 3

I. ELLENZES.

Nam Eldad, Medad, profetaltac Moses ideű-
eben?

Felelet.

Profetaltac, mert Iűten lelke uolt raitoc, Iű-
ten lelke ualaűtotta uala őker, es a hetűen fer-
űű kűzű irtűc uala űel őkerűs. Numc: 11. Volt hi-
uataloc s' ualaűtasokűs.

II. ELLENZES

Nam Lucű: 9. Christus azt mondgya, hogy ne
tűlűsűc meg azt a kű őrdűgűt űűű, noha nem uala
az ő tancituani kűűl ualo. Hát űabad predical
niha igaz Apostoli renden nintűenis?

R 3

Felelet.

Felelet.

Noha embertől ualasztása es hiuatála nem uolt annac az embernek, de uolt Istenétől, Isten uonta uala elé es ő adot uala erőt neki. Mostan pedig immar az Isten hiuatállal es meg probalással akarja rendelni a taneitokat, es nem akarja hogy hiuatálnelkül füssanac 1. Tim: 3. 4. 5. A mint Szent Pal mondgya. Az asszoniallattula köszönséges egyhazi szolgálatot, predikallást es a Szentiegyeknek östogatását meg tiltja az iras, hogy vgyan ne predicallyanac 1. Cor: 14.

III ELLENZES.

Nam Szent Augoston taneitása szerent, kereszthetne a Bábác búkségnek ideien, hog keresztelelen a gyermek meg ne hallyon?

Felelet.

Sőt nem lehet, mert Isten az egyhazi szolgálatot, taneitást, predikallást es a Szentiegyeknek ki szolgálatát őfue ködtörte es ualastott taneitokra bízta Mat: 10. 28. Mar: 16. 2. Cor: 5. 1. Cor: 4. Istennel sáfari uagyunc. Meg tiltotta az iras az taneitást es predikallást a keresztyeni gyülekezetbe

gyülekezetben a Bábáktul. hát meg tiltotta a keresztelestis mint köszönséges szolgálatot. 1. Tio: 2. 1. Cor: 14. Az asszonnepec ne predicallyanac a gyülekezetben. Tertullianus s' a többi régi doctörökis, meeg a negyed Cartagoban ualo gyülesbennis el uegeztéc ezt, hogy a Bábác ne keresztellyenec.

Kerdes.

Ha meg hal keresztelelen?

Felelet.

Noha meghal. Ha ualastott, ugyan nem kárhozik azért, mert Isten a belső keresztséguel meg keresztele, meeg ez uilag kezdeti elött meg igazaitotta, annya meheben meg Szentelte, mint keresztele lanost, Ieremiast &c. Luc: 1. Iere: 1. 1. Reg: 8. 9. 11. Igaz eleg annac a Christus uérében ualo meg keresztelekedes a kinec az uizben ualo meg mosogatasban auagy keresztségben reße nem lehet ualami búkség miatt, es nem meg utalas miat: a mint, a Decretomban is meg uagyon irua De Consecrat. distinct: 4. Effusio sanguinis implet uicem Baptismi. Et, Baptismus tunc impletur inuisibiliter, cum mysteriū Baptismi

Baptismi, non contemptus religionis, sed articulus necessitatis excludit.

Kerdes.

✕ A mellgyermec meg hal, meg kellé kereszteni?

Felelet.

Nem búkség, mert Isten az eleuenek nec szerezte az ígét es a bent iegyeket, nem a holtaknac. Nem búkség a holtnac az iegy, mert ha nem hitt el karhozott Ioan: 3.

Kerdes.

Nam a Moses felesege az önnön gyermekét környül merel?

Felelet.

Igaz, de szabad volt az, mind ferfiuac s' mūd asszoniallatnac, mert meeg akkor sem a Moses törvénye sem az Euangeliumban rendeltetett Egyhazi rend tartasoc nem ualanac. Somma. Senki azt ne uéllye hogy a külső keresztes a-uagy uizben ualo meg mosogatás idűzeitse az embert. Ez az oka hogy a törven berent ualo rend tartasnelkül senkinec nem engedi az iras a Sacramentomoknac ki szolgaltatasat. Mert ha Katarin

Katarin asszonnac szabad eggic Sacramentomot a Keresztesget búkség nec okaert ki szolgaltatni es meg berzeni, Berzeg a másikat is szabad az Vr Vaczoraiatis ott ki szolgaltatni a hol plebāon nintsen. Ott Agorais Misset mondhat, ahon Peter pap hon nintsen.

xxvi teuelges

Komanac, korosmanac, sonac, olaynac, nyalnac, es ellenmondasnac kellé lenni a Keresztesben?

Felelet.



Nintsen az Isten nec arról parāt solattya, hogy ferfiucoma a-uag pedig asszonyembercoma legyen, es hogy korosma, sō es nyall legyen a keresztesbē. Baptista lanosnac nem mondá hogy komackal kereszteslyen. Az Apostoloknac azt mondá. Kereszteslyetec a neper, Atyanac, Fiunac es bent Lelek nec neueben. Nem mondá azt, hogy komma, sō, gyertya es korosma legyen. Az emberrec méltosaga, bizonság tetele, nem oka a keresztes

rebitségnek. Nem bukólkódic az Isten igéi és Isten báua emberc bizonságanélkül, hogy az ember báuaént legyen igaz az Istenec bent igéi: A Christus keresésében koma, korosma, fufilalas, ellen mondas né uolt emberektől. Hát a mienkben se nkel lenni, mert Christus a mi feiűnc, mi ő tagiai uagyunc. Kell Christust az ő peldaiaban a hol illic kötelnűnc, de ebben sem parantolattya sem peldai nintsen. Sőt miért hogy a komaság babonaságból, emberek ül fereztetett és gonos uégre fordítatott, né kell lenni, mert azt hazudgyác, hogy komanélkül a kereséség nem lehet, maga Isten nem mondgya. Azt mondgya Christus. Bizonságot erre hog igaz Isten fia uagioc és igaz tudomanió uagon, czalard és alnoc természet emberekől nem uessec. Io az, ha ezeren auagy többben lefnekis a kereséségben a halgatóc és halgattyác mint predicacioc, annac felőtte hálát adnac a gyermekert és könyörögnec az Vr Istenec, de egyeb okert nem kel semmire a komaság.

Az ellen mondasnac papai modra, nem kell lenni a kereséségben, mert emberiszerzes és erdelemnélkül ualo hazugság. Mert azt fogadgya, hogy

gya, hogy attya es rancitoia leßen a gyermeknec, ellene mond a bűnnec, ördögnec és ez uilagnac, maga soc gyermekbe erestett lator leßen, és a koma loha czac egy igere sem rancitya.

Masod okert, mert az lehetetlen dolog, hogy ember meeg ő magaértis né hog masert ellene mondhasson a bűnnec és ördögnec, az az, hog a törüent be tellyeseithesse, auagy hog mást idűőzeithessen az ő hitűel. Habacuc. 2 Ezech: 18. 33. Ieremia. 31. Ebr: 8. Rom: 8. Act: 15. Soha senki magatul be nem töltheti a törüent. Kés hazugság az, ember nec arra kötni magát a mire nem elég és a mit fel nem ér a festekuel.

Nem io hát a kegyelem peczerit, a törüeny és a mi erőnc peczerire tenni. Annaciegye a kereséség, hog Christus meg ualtott, uyonná bűlt, ő ellene mondott a bűnnec és ördögnec mi erűnc, miker meg mētett, Istē fia uatett, feriűnc: mi pedig ő iegiesi uagiűc. Mi azt ielentyűc a kereséségben, hogy Christusban ellene montunc, s' mostānis fel őltözuē a Christusnac seguerébe és erősséc léuén a hitben, mint uy emberc, ellene áll yunc a bűnnec restnec és az ördögnec.

Ezt az Isten kegyelme es Christus érdeme kiű-
nyátlónc. Sőt Isten lelke czelekedt, Isten ke-
gyelmében az igaz hit által bennűnc, hogy a
bűnnec meghallyunc, uy elemec éllyűnc. Meg-
tagadgyuc a hitlenseget es Isten szerént keres-
tyenül éllyűnc. Titű: 2. Rom: 6. Col: 2. Eph: 6.
Gal: 5. 5. Rom: 8.

Hát mint igaz az emberi érdem es iambor-
sag ellene uagyon a Christus érdemenec, így a
mierőnkben ualo ellen mondasis ellene uagyō
a Christus érdemenec. Ha a Keresztőség Istē ked-
uēnc es Christus érdemenec jegye es peczeri,
ne uonnyuc a mi búuas es árkozott erőnknecc
jegyere.

*Mire ūa-
loc a sacra
mentomoc
Rom: 6.
13.
Eph: 6.*

Nem mi adunc a bent jegyekben Christusnac,
hanem ő ad minekűnc, mi a peczet uéttel czac
azt ielentyűc, hogy Christusē uagyunc es Isten
fiatua lettűnc s' az Isten iofágial el lelkűnc.
Christusban állunc ellene az Isten ellenseginec
Nem azt ielentem, hogy en monnam ellene es en
győztem meg az Isten ellenségit az en erőmuel.
A mit a Kegrebtőség jegyez, Christusē, Christus-
erejét peczétli be, hogy ő mondott ellene min-
denec, ő töltötte be a Tőruent, nem mi töl-
tőtűc.

tőtűc: nem mienket peczétli a keresztőség, hanē
Istenét. Azt mondgya, Vegyetecc es egyetecc, en
adoc, Az en Atyam ad nektec kenyeret. Hát
Istené az örökiség es Isten adgya fiaert azokat a
kiket jegyeznecc a bent jegyec, mint az irás
mondgya. 1. Cor: 11.

xxvii teuelges +

Mind el kárhoznac a kik keresztelésnelkül
meg hálnac, mind nagy s' mind kicsini.

Felelet.



Alaki harag edenye, uagy ke-
restelkedic meg külsőkeppen
uagy nem, de annac vga el kell
uešni. A kik eb es dšno mod-
ra meg utállýac az Vrnac szer-
zetet, azokis el kárhoznac. De uálakie ualástot-
tac es az Istennecc erős frigyeben es kötesében
tadnac, kiket Isten meeg uilág kezdeti előtt őuē-
nec ismerr es el ualástotta s' el hitta, meg igazí-
totta, fogadást tett azoknac Christusban, meg-

S 3, diczeiterte.

diczditotte, kőrnhyul metelte, meg kereszteltette
nec azoc belől Christus lelketől, mint igaz a ke-
restan meg tért toluay Rom: 2. 8. 9. 11. Col: 2.
Soha el nem ueshet nec. Ioan: 6. 10. 17. Ose: 1.
14. Senkit azokban el nem ueshittem a kiket
ennekem adtal. Esa: 9. 12. 46. 49. 54. Iere: 31. 32.
Ezeh: 16. Meg esküttem neked, soha teged el
nem hagyhatlac.

xxviii teuelges

Senki komaiat sem keresztelanyat maganac
házas tarsul nem ueheti. ✕

Felelet.



Ondā en nec elötte hog az an-
tichristus szerese a komasag.
Semmi kötése sem testben sem
lelekben nints a gyermeknec a
kit keresztelnec a komauul, hal-
gatoual, a papual, a miért el nem uehet nec.
Noha az egy frigyben egy lelki dologban egy-
gyec, de effele eggyessleg a hitben, Christusban
es lelekben nē bontya el a házassagot. Mert Euā-
s Adam

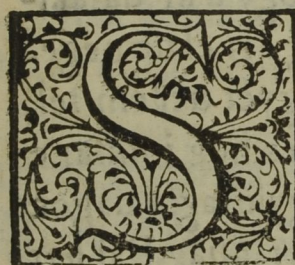
s' Adam, Abraham, Sara, a Proferac, Aposto-
loc es nagy loc bentec, így hát nē uoltanac uol-
na házassagban, mert eggyec uoltac hitben es
lelekben. Az uert tiltya meg az Istennec baua,
mikor egy uerec uagyunc, ugy nem házassodha-
tunc eluc. Meeg aztis az első es masodie czon-
ka ágon es gyökéren tiltya. Az masod. 3. 4. 5.
agon nem tiltya. Leuit: 18. 19. 20. Attyat An-
nyat a ki test szerent búlt, annac ueret nem kel-
illetnyi, hugomat a kiuel egy uagyoc, a-
uagy az Attyauul uagyoc eggy, el nem uehe-
tem. De azt nem mondgya, hogy a ki ualaki-
nec keresztlegében ott uolt, hog azt el ne uege.
mert a kereszttségben annac ieget ueshem tel,
hog az Isten ennekem Atyam es hog immar e-
nis az Anyaszentegyhaznac eggyic tagia uagoc.
Nē annac ueshieget, hogy Peter auag Pal lett
atyāma, auag Colos asszon lett immar anyāma.
Fattyu az a kinec ket testi attya uagon. Atkozor
az a ki meg tiltotta, hog senki komiat el ne uege.
Atkozor a ki hazutta a babonas komasagot, mit
ha a keresztseg annelkül nem lehetne, ordogtul
idott hazugsag. Soha a lelki eggyessleg nem til-
tya meg az házassagot, sőt kiuannya. Peter
ott uolt

ott uolt, Philep ott uolt, s' az Apostoloc ielen uoltanac feleségeknec es gyermekeknek kereset segekben, s' azért ugyan házafoc uokanac. A kiker Isten ősbüszerez, ne bontsa el azt a hazug papa az ő komasag szereséuel.

xxix teuelges

Szabad Vforalkodni.

Felelet.



ŐT Isten a hamis usorát meg riltya. Ps: 16. Már: 7. Kárhozzatya az usorasokat mint lopokat es toluaiokat.

Ha ualaki penzét masnac adgya, kinec nints penze, hogy kereskedgyéc uele, köz legyen az nyereség s' uebteség, nem usora, mert a penz munkalkodo es gyümölczőző penz. Ha ki mint költsönt ugy ad, mint uebreg allo penzt, kiuel te nem kereskedel es hasznát nem uébed, a derekatis megkéri a penznec s' fölts kér reaia: usora. Mert munka, erdem es haszon

uálni, auagy a hitlent a kereszten elakaria hadni az ő lelki czédessegeiért, miért hogy az hitlen a hiuet üldözi, ueri, kergeti es bídalmazza a hűtert. Így el uálást enged az irása hiunec az hitlétől. Mert a hiu semély a hitlen kötelebe sem a hitlen hatalma alá ez dologban nem uettetett. 1. Cor: 7.

II. ELLENZES

Ha meg engedi a pogán hogy te predicacio ra iary, de ő nem uébi?

Felelet.

Vgyan nem szabad hozzá menned, mert a sátan uegreis reád támaszta, meg háborcirta lelkődet, tőuis lében lelkődnec, Deut: 7. Elő: 8.

III ELLENZES.

Nam Christus hitlen feleséget uében iegyesül. Osee: 2. Eze: 16. Iere: 3.

Felelet.

Veßen, de abból ő tistát, igazat es séper czinál, meg fordeirta es keresyenné tebi. Eph: 5. Canti: 1. 2. 3. Ezech: 16. Psal: 45. de te nem reheted azt.

xxxi teuelges

Szabad a keresztényeknek a pogányul együtt
hadakozni, és a pogányokat a keresztényekre
hozni.

Pelet.

Nem szabad Kereszttyen uér ellen, rablani es
pusztítani. Meg tiltja Isten a hamis hadat
es hamis uér ontást. Esa: 30. 31. Deut: 7. 17. 30.
A poganyual egy aránt ualo hitlenségben, po-
gan modra dölni es rablani az Isten népének so-
ha szabad nem uolt. Eleitől fogva mindenkor
meg feddette Isten azokat, a kic poganyual,
pogan modra, hamis hadban a pogányokkal
es hitleneckel barátkoztanac es hadakoz-
tanac.

Mint Asat, Iosafarot az Izrael Kiralyir, Acha-
stis Istén meg feddê. David nem akara a po-
gan Kirallyal Gittel eggyûta Sidoc ellen hada-
kozni. Noha azt tette hogy a Sydockal cza-
páz, de mindenkor a Gitt Kiraly népét a Philis-
teusoc

Neufokat uágta. Sőt a mint az Iosaphat Király
historiaiban olvassuk, meggackor sem berent-
esketi meg az ISTE N a keresztényen uite-
zeker, mikor hamis es kepmutato emberuel, ha-
dakoznac egygyütt, ha igaz pogan neuet nem
uifelis. 3. Regum. 22. Az duloc, fosztoc, es ra-
gadozassal élő uitézlő népec miat, s a paráz-
nác miattis megrontya az VR ISTE N es
el hadgya az ő nepenec taborat. Esaia: 10.
Deuter: 22.

De az hitlen pogányokkal egygyütt hadakoz-
harunc igaz hadban, ország otalmazásában. Mint
Abraham hogy Lot után ment, a pogantul kére-
melle segetseget. Cyrus Artaxerxes uag Darius,
a Sydoc mellé otalmul, hogy az Ierusalé réplo-
mat feleppethesse, segetseget adrac, kikkel Ne-
hemias egygyütt hadakozott. Így Nabugodonozo-
ris adot neper a Sydo ország otalmára.

Ha ország otalmaza saert es Istē tisztessége mel-
lett, igaz hadban az idegen poganyoknak segeit
segeuel élűnc, nem uetkezőűnc, mikor más saiat
iobágát es örökét nē dullyuc es nem rabollyuc,
mas országára nē törekedűnc, hanem csak a mi
iobagūkat, orşagunkat, roluaioktul, dulo, fofro,
koberlo

koborló es pártoló hamis latroktul oralmazzuc
 2. *Esd:* 2. Mint Esdras es Nehemias Cyruustul es Dariustul
 2. *Paral:* kértenecek idegen pogán segítségert. Mint Acha-
 28. zis az Israelitac ellen kért oralmat Assurtol az
 idegen pogantul, mikor Izrael es a Syriai kiraly
 rabolni akarác. Így nekünkis szabad a poganyok
 nac segítségéuel ugymint czközül élnünk ma-
 gunknac oralmában. de nem úgy, hogy a pogán
 segítségében biznánk, auagy hogy azzal éget-
 tetnénk es raboltatnánk el a földet, auagy hogy
 más birodalmat erőuel el akarnánk uenni: mert
 átkozott az a ki az ő tagjánac, uérének hamis
 rontoia es az őnnön restér, uérér, nemzetiségér
 így ési es meg emeszi, auagy hitlen es hamis ha-
 dat támaszt Isten ellen es abban bizic. *Esa:* 30. 31.
 Somma. Szabad igaz oralmazásért a pogányok-
 nac segítségéuel élnünk, minr Iosaphát Kiralis
 4. *Reg:* 3. a Moabitac ellen, hogy a pogán Edómnac Kiral-
 16. lyaualeggyűrt hadakozott orsága oralmaert. Es
 15. *1. Pt:* 25. a mint bent Pal Apostol az ő igaz ügyében, hog-
 28. a Romai pogán czáfárra apellál, az őnnön ha-
 mis nemzetsege ellen.

XXXII teuelges

Nem kelly az hitlen es pogán feiedelemnec
 engedni es szolgálni.

Felelet.



Isten ellen es a természetnec
 törvénye ellen ualo dologban
 sem io sem gonos feiedelem-
 nec nem kell engedni. Hanem
 ezekben czac a mennyei Kiral-
 nac kell engedni. De ez uilagi doloban, ki nints
 Istennek ellene, meeg a pogannakis engedni kel-
 mert a feiedelemség Istentől uagyon es Isten
 nec rendelese. Hát mint Isten rendelenec ug-
 engedgy. Az io feiedelem, mint Iosue, Daud,
 Salamon, Istennek io akarattyabol uagyon. A
 gonos, kegyetlen, toluay, hitlen pogán feiede-
 mis Istentől uagyon, de ez Isten haragianac szol-
 gaia. *Osee:* 7. 9. *Amos:* 4. 5. 6. *Esa:* 3. 30. 31. 32. 45. *Dan:* 3. 4.
 54. *Dan:* 2. 1. *Timoth.* 2. 1. *Pet:* 2. 3. Isté kezében az *Iere:* 17.
 ország. A gonos, dulot, rouait en támasztom a *27. 29.*
 büntetésre. *Iob:* 12. Isten adgya a toluaioknac a *Pro:* 16.
 20. 28.
 V predár

predat. Esa: 45. Amos: 3. Tren: 3. Nints olly gonosb büntetés es háboru, ostor, nyaualya, kis az Vr nem czelekedic a népnek büneiért. Nabugodonozor, Augustus, hitlenec, gonosoc es poganyoc uoltanac először, de az Vr azt parát sollya, hogy minden engedgyen nékiec es az Istennek az duét meg aduán a Czaáreis mindenben meg legyen.

xxxiii teuelges

Szabad a frigyet fel bontani es meg segni a hitot, mikor az embernek nem terzic a frigynek meg tartása.

Felelet.



Em szabad, mert Istennek nevével es esküvel es erőseire tört meg. Ha Isten nem szabad meg ragadni, nem szabad hazudni, Isten nevet hamissan uenni, hamis tanoságot folni, bezzeg a frigyec sem szabad fel bontani. Sent Pal 1. Timoth: 4. 5. 2. Tim: 3. Rom: 1. a frignec meg törőit karhozattya.

tartya. Az Isten Sedechias kiralt meg bünteté, hog a Nabugodonozorral ualo frigyet fel bontá ki hituel erőseire tört uala meg.

Kerdes.

Hát ugá sem ockal né szabad meg törni a friget?

Felelet.

Oknelkül az igaz frigiet meg a pogāual sem szabad meg törni az Istennek neueiert es a hūtert. De mikor Isté késerét es a természetnek törvénye auagy a közönséges igazság, akkor meg törhetic: mikor eggyic fel Isten ellen es törűy ellen czelekedic a frigbē, dul, koborol, hiueket kerget, auag mikor ast meg né tartya a mire a frigbe köti magát, fel bomol a frig uéle. Mint Iere: 31. Esa: 8. Azt mondga Isten hogy fel bontya a friget, mert a mit az emberec fogattac uala es a mire kötötéc uala magokat meg nem állánac béne. Ha látod hog az eggyic fel né tartya meg a frigben ualo köteleket, stipulaciokat es fogadásokat, ott meg törhedd a friget. Ha otalmar es igazságot fogadot s' meg nem adgya, ott nem uagy köteles es né tartozol meg tartanod, mert ug eskütrél meg, hog őis meg tartsa a mit fogad.

V 2

Harmad

Harmad, mikor Isten ellen uagyon az hűt auag
a frigy, es Isten ellen auagy az igazság ellen so-
gattal ualamit, fel bonthad. Mert nem hit, nem
frigy es nem esküves az, hanem bűn, a ki Isten
ellen, hamis dologban uagyon. Mat. 11. Vétke-
zéc Herodes hogy a hamis esküvest meg tartá.
A bűnt es hitlenséget nem szabad meg tartani.
Hát az Isten ellen ualo fogadástis tagadd meg.
Negyed, mikor az eggyic fel auagy pedig Vrad
hamis, Isten ellen ualo dologra s bűnre keße-
reit a bűnetségben auagy frigyben, ki Isten ellen
es begeny nyomorultac ellen uagyon, ackoris
fel bonthad a frigyét auagy az esküvest. Mert
minden dologban az Istennec es a keresztyn
Anyaszentegyhaznac uagy főkeppen hűtelesb,
hog nemit az oráig ualo es porrá leédd ember-
nec Vradnac. Más az, hog soha nem lehet az,
igaz hiue es tőkellertes bologáia az ő földi vránac
a ki az ő terédd és meg uáto Vránac nem hui
bologáia, hanem aruloia. 3 Mach: 7.

xxxiiii teuelges

A toluai-

A Toluainac auagy egyeb hamis kegyetlen-
nec ha ualamire meg esküből feltedben, meg
tagadharod es meg masolharod az hitet.

Felelet.



Sőt nem lehet, mert noha fel-
tedben es keße-reitesből eskü-
tél meg, de ualasztás berent, az
az, uagy meg esküdgyl, uagy
meghal. Hog akarod berent
életet ualastottal magadnac, es morhad ues-
téc oda hadrad, iol czelekedtel es iol esküttel, mert
dragab az élet a morhanal. Igaz dologban Isten
neueuel mentőtted meg magadot. Nem illic
hogy Isten neuét meg káromlyad es hamis hit-
legy az uesfendő marhaert. Mat. 5. 6. 10. 1. Tio:
5. Exod: 20. 34.

Ha pedig hamis dologra esküttel a toluaioc
elött, hogy őket meg nem mondod azoknac a
kiket elől talál. Itt hitődet meg törhed, mert
hamissan esküttél uolt a te atyadfiat uesbedelme-
re, Tartozol atyadfiat beretni mint tennen ma-
gadat: hát tudua a toluaioc kezebe ne boczald
Mert te is olyan lopo, gyilkos es toluay les, ha

V 3

te őket.

te őket a toluaioc kezbe cited. A te marhádert ne bánts őket, mert meg esküttel, de felebaratod uestedelmere nem esküttel mint gyolkos, hát nekic a toluaiokat meg mondyad Isten törvénye szerént. Deut: 4. Lucæ: 11. Matth: 22. Meg se esküdgysel arra, hogy a kit elől talális senkinec nem mondod az ő ielen uoltokat, mert uetkezes hamissan esküből. Rom. 1. 2.

Kerdes.

Vgyan semmi esküuest es fogadást nem kell fel bontani?

Felelet.

Ha igaz a fogadas es Isten szerent uagyon, ninkel fel bontani, De ha hamis es Istē ellē uagyon, hamis fogadást bűnnelkül meg nem tart hatni, azért el kel hadni. Mint a pilises papoc, baratoc, es Anyadsiac auagy Apadtzac, Isten ellen es természet ellen esküttec a parazna bűzeségre es az ő baluanyozo szerzetekre, hát meg kel törtniec mint bűnuel folyo hamis fogadást.

XXXV teuelges

Sabad meg tagadni es el kerülni a harmitzador auagy a uamor.

Felelet.



Z Isten az orsag uégezese szerent ualo igaz harmitzador, uamor, dezmat es adót, azt parantfollya hogy meg adgyuc. Rom: 13. Mat: 22. Nem kell ellopni es meg tagadni el sem kell kerülni, az iras mondgya. De az olly harmitzador es uamor a ki lopas, toluailas, Istennec es az orsagnac ellene uagyon, nem tartozol meg adni, hanem attol meg: oyad marhádor, ha meg ohadd. Ha pedig a ki feiedelē, noha hirlē, gonos, es erduel uesi, de azért teneked ugā meg kel adnod. Őter Istē meg bünteti mit lopót, toluait a hamis adóert, uamert auag harmitzadert. Mert nē tamad hatz a feiedelēre, sőt a restibē engedned kell, ha marhadnac uestedelmeben iaris, mert ez az ius Regis, a kiral hamis ostopra, kit Isten igazan bozgatott read bűnösre.

Ha clue

Ha el ueſi marhádat, aiandekon neki ne add,
de ha erőuel es hamissan el ueſi a feiedelem, el-
lene ne tamady, hanem neki add mint Naboth.
Hadd Istenre a bostu állast. Esa: 1. 3. Sap: 3.

xxxvi teuelges

Szabad a Feiedelemnek törűen felett adót,
dezmat, uamor es harmitzadot uenni, es az ő
jobagynac marhaiokat el ucheti, mert ez az
Ius Regis.

Felelet.

Sőt soha többet nem uchet, sem dezmat, sem
adót, sem ſolgalátot, sem uamor, sem harmi-
tzadot, hanem czac a mi Isten ſerént es orſág
ſerént uegeztetett. Lucæ: 3. Elegedgyetec meg
soldorockal: A harmitzadosoknak s egyeb iő-
uedelem ſedőknekis azt mondgya. Senkitől
többet ne uegyetec, hanem czac azt, a mit el
rendeltec. A feiedelemſeg Isten rendelése, Iſtē
ſolgai a feiedelmec, ioknac oralmára, es kötele-
ſec az Isten parantſolattyánac meg tartására,
Hát Iſte

Hát Isten rendelése es törűenye kiűől nem cze-
lekedhetnec, ha Isten ſolgai. Ha többet ueſnec
hogy nē mint illic, ha malet ueſic elis ottan lo-
poc: ottan nem Isten rendelése az, mihelen Iſtē
törűenye ellen es felebaratunknac iga? ſereteri
ellen czelekedic. Esa: 1. 3. 5. Sap: 3. Mich: 7.
Ezech: 13. 14. feddi az Vr a koborlo, nyuzo, ſe-
genség marháia el uéűd feiedelmeket, kic őzue-
gyeket, aruákat puſteitnac. Isten Achabot mīd
feleſegeſtől Izabellal el ueſtē, hogy a Nabot
ſőleiet el uéűé, maga penzen kéri uala.
3. Reg: 21. 22.

A feiedelmec ſolgac es a soldot, adót, har-
miczadot, dezmat azért ueſic, hogy ſolgallya-
nac érte Iſtennec, es a kőſſeget oralmazzac.
Hát mint a ſolga ha bért ueſen, ſolgallyon rea
ha nem ſolgal, lopo: Igy a feiedelmec ha nem
ſolgálnac a soldra, lopoc s' meg bűnteti Iſten.
Sap: 3. Ezech: 33. 34. Amos: 4. 5. 9. Iai tinek-
tec feiedelmec, hogy az en nepemről a bört
mind teſteſtől le uonſátoc. Pſal: 13. 52. Iai ti-
nektec kic mint a kenyeret be nyelítec az en ne-
pemet. Hát ha tizedet kell uenni ne uegy őrd-
dót, ha harmiczadot, ne uegy tized reſt. A fe-
iedelmec

delmeknekis tudnioc kell ezt, A mit magadnac nem akarſz, másnac ſe mield. Es, ſeressed ſelc-barátodat mint rēnē magadat. A ſeiedelmec Iſtenec, Iſten tiſtibeniaro nepec. Semmit Iſten ſőruentelen nē mield, hát a Feiedelē ſe miellyē.

ELLENZES.

Ha az Ius Regis az, hogy ſeſeſégēt, gyerme-kēt azoknac el uēgye a kikkel bir. 1. Reg. 8. mert Iſten dular a ſeiedelmeckel, mint haragiā-nac oſtoriuat?

Follet.

Nem azért mondgya Ius Regis nec, Kiraly e-reienec, uagy ſabadságānac, hogy ſabad le-gyen eluenni a más ember ioſágar, hanem hog Iſten a ſeiedelemuel gākorta bünteti a nepet. A kiralyoc es egeb ſő nepec ezt ē ſabadsagor, hamiffan koporeityac magoknac ha olly gono-ſul czelekednec a kőſſeguel, hogy az attatlan es ēgedelmes kőſſegnec ſeſeſégēt, gyermekēt es ſőleiēt el kezdic uenni. Minthogy aroluait aroluailasert es a lopot meg őlic, A ſőkepē a ſeiedelmeris a hamiffagert es kegyetlenſegert Iſten

büntet. Rom: 1. 2 Theſſ: 2. A ſőlőtte ualó go-noſakat meg kell büntetni, a kic pedig tudatlan romlorságbol uētkerzenec es nem Nagy hūn-terrec, el bocháthattyac. Hát bika penzt ſenkin ne uegy, mert átkozott a ki Iſten ellen ſaz penz uel bünteti a paraznakat es meg nem őli, mert mind a parazna ſerfiat s mind a parazna aſſo-niállatot azt mondgya az VR hogy meg őllyéc. Levit: 19. 26.

F

I N I

S



E KÖNYVETSKE NEC TABLAIA

Az első masodice és harmadic eretnek segne meg hamisgírása,
a sent Haromsagban a Christuśnac és a sent Lelekne az A-
tyaualualo egenő bizony Istensagerőluagon. fol. 1. 3. 36.
A iiij. ez ellen uagon, hog Ninkel bűneinkne boczanattya
kernűnc.

v. Testi iokat ninkel Istentől kernűnc.

vi. Adam el esuen nem uestőtte el az artatlan sagot hanem
inkab meg talalta.

vij. A Christus nem mind ket termesetiben kőzben iaro
l.

vij. Az Adam bűne volt Adá eseti előttis.

ix. Minden ez uilagi io ordög.

x. Nē kel az módarunc szeteltessec te nened.

xi. Nintsen az emberne teremtett lelke.

xij. Adá nē uolt sentsegben az eset előtt.

xij. A kenyeret semmi ockal nem mondotta Christus
testenec.

xiiij. A bűn hog legen Isten oka.

xv. A Töruent nem kel hirdetni és taneitani.

xvi. Nem ordög ezalta meg Adáot hanē a kigo.

xvij. Eg ordög sint.

xvij. Christuśnac nem uolt teremtett lelke.

xix. Nem mind ez uilagot uáltotta meg Christus.

xx. Soha a fattyac nē iduőzülhetne.

xxi. Az eskütesne ninkel lenni a hazassagban.

xxij. Nem io enekelni a gülekezetben.

xxij. A papai miséhez ualo szerzamnac meg kell lenni az

Vr uaczorajanac ki szolgaltatásban.

xxiiij. Szabad a papistaknac ceremoniaiaban a keresztye

nekne ott lennie.

szabad mind

xxv. Szabad mind ferfiuac s mind aszsoniallatnac pred-
kalni és keresztelni.

xxvi. Romanac korosmanac kell lenni a keresztelésbē.

xxvij. El karhozna a keresztelésenec

xxvij. Senki komaia es kereszt leanyat elne veheti.

xxix. Szabad usoralkodni

xxx. A hiuec őszue hazasolharnac a hitleneckel.

xxxi. Szabad a kereszttyenekne együt hadakozni a poga

nyockal

xxxij. Nem kell a pogan feiedelemne szolgálni

xxxij. Szabad a friget fel bontani

xxxiiij. Ha a toluainac meg esküszöl meg törhede hito

det

xxxv. Szabad meg tagadni és el kerülni a harmitzadot és

uamor

xxxvi. Szabad a feiedelemne törven fölött iobagit nyomor

gatni

xxxvij. Szabad a feiedelemne minden bűnuel dispensalni

etv

